

Varsói NATO-csúcstalálkozó – újabb hidegháború kezdődik?

Bár talán túlzottan sok volt a „történelmi” jelző a NATO júliusi varsói csúcscrtekezle-
tének nyilatkozataiban, tény, hogy évek óta
nem látott horderejű döntések születtek a ta-
lálkozáson.

A legfontosabb a „keleti szárny” megerősíté-
se, amit főként Lengyelország és a három balti
köztársaság követelt, tekintettel a katonailag
egyre aktívabb Oroszországra, amelyben tör-
ténelmi okokból fenyegető veszélyt látnak. Az
előző, 2014. szeptemberi walesi csúcstalálkozón
a katonai szövetség az ukrainai konfliktus nyo-
mán már döntést hozott a kelet-közép-európai
tagországok védelmi struktúráinak megerősíté-
séről. Tavaly meg is alakultak a gyorsreagálási
erők és az ezek tevékenységét segítő, úgyneve-
zett előretolt irányítási elemek. Idén májusban
felavatták az amerikai rakétavédelmi rendszer
romániai elemeit, és letették annak a lengyelor-
szági bázisnak az alapkövét is, ahová 2018-ban a
rakétapajzs következő elemét telepítik.

A varsói csúcson az „orosz fenyegetésre” vá-
laszul elhatározták egy-egy több nemzetiségű
zászlóalj telepítését Lengyelországba és a balti
köztársaságokba. Mindegyik nagyjából ezer-
fős lesz, amerikai, német, brit és kanadai pa-
rancsnoksággal fog működni, rotációs jelleg-
gel. A szövetség így – álláspontja szerint - nem
sérti meg az 1997-es NATO–orosz megállapo-
dást arról, hogy nem telepít állandó támasz-
pontokat az új tagállamok területére. Ezen
kívül létrejönnek az úgynevezett előretolt irá-
nyítási egységek, amelyek felkészülten várják a
NATO-erőket, amennyiben szükségessé válik
beavatkozásuk. A 8 kelet-európai elem közül

az egyik Magyarországon alakul meg. Ott 40
NATO-tiszt – köztük 20 magyar – fog szolgál-
latot teljesíteni.

A NATO emellett haditengerészeti művelet
indít a Földközi-tengeren, szerepet vállalva
Európa tengeri határainak védelmében.

A terrorizmus elleni fellépés keretében a szö-
vetség döntést hozott az afganisztáni kiképzési
misszió meghosszabbításáról a 2016 utáni idő-
szakra, illetve katonai és terrorrelles kiképzési
missziókat kíván indítani az Iszlám Állam elleni
harc jegyében több közel-keleti országban.

Emellett átfogó támogatási csomagot ha-
gyott jóvá Ukrajna számára, de a kelet-európai
ország NATO-tagsága nem került napirendre.

Még a csúcs kezdete előtt Jens Stoltenberg
NATO-főtítkár, Donald Tusk, az Európai Ta-
nács és Jean-Claude Juncker, az Európai Bi-
zottság elnöke a NATO és az EU védelmi
együttműködését erősítő, precedens nélküli
megállapodást írt alá a délről és keletről érkező
fenyegetésekkel szemben.

De vajon az utóbbiak között valóban Oroszor-
szág áll az első helyen? Stoltenberg Moszkvával
kapcsolatban az elrettentés és a párbeszéd együt-
tes alkalmazásáról beszélt. Azt mondta, hogy
Oroszországgal ugyan nem sikerült létrehozni
a stratégiai partnerséget, amelyet a hidegháború
után próbáltak meg kifejleszteni, de azért „a hely-
zet nem olyan, mint a hidegháború idején volt”.

Katonai szakértők szerint viszont való-
színűlten egy orosz bevonulás a Baltikumba.
Az orosz haderő legfeljebb hatvan óra alatt el
tudná ugyan foglalni a balti államok főváro-
sait, de egy támadás a NATO-terület ellen na-

gyon kockázatos lenne. A lakosság is ellensége-
sen viszonyulna a megszállókhoz, és biztosan
számítani lehetne a NATO katonai válaszára.

Mindenesetre az „orosz fenyegetésről” szó-
ló nyilatkozatok és az orosz határok közelében
zajló csapaterősítések nem növelték a két fél
közötti bizalmat. Röviddel a csúcs után meg-
rendezték ugyan Brüsszelben – kétéves szünet
után – a NATO–Oroszország Tanács nagykö-
veti szintű ülését, de az álláspontok nem kö-
zeledtek. Ezzel együtt mindkét fél a párbeszéd
folytatásának szükségességét hangoztatta. A
NATO ismételten leszögezte, hogy elfogadha-
tatlan számára a kelet-ukrainai orosz beavat-
kozás (amit Moszkva tagad) és a Krím félsziget
annexiója. Oroszország pedig nem hagyott
kétséget afelől, hogy nem hagyja válasz nélkül
a NATO kelet-közép-európai lépéseit, bár a
tervezett intézkedéseket nem részletezte.

A NATO-csúcs kapcsán megszólalt Mihail
Gorbacsov, az utolsó szovjet elnök, a hideghá-
ború korszakát lezáró szovjet–amerikai meg-
állapodások főszereplője is. Szerinte a var-
sói csúcs döntései arról tanúskodnak, hogy a
NATO „megkezdte az előkészületeket a hideg-
háborúnak forró háborúvá történő átalakítá-
sára”, s a Varsóban hozott döntésekkel Orosz-
országot növekvő szembenállásba „rángatja
bele”. Felhívta a nemzetközi közösséget, min-
den népet, az ENSZ-et, a Biztonsági Tanácsot,
a „tapasztalt politikusokat”, katonákat, hogy
állítsák meg a háború felé sodródást, „hogy
senkinek se legyen kedve a nemzetközi helyzet
elmergesítésével játszani, forró háború felé ta-
sítva a világot”.

Remélhetőleg túlzó, de mindenképpen el-
gondolkodtató szavak ezek.

T. KOVÁCS PÉTER

Az évforduló előtt

Készülnek, készülgetnek az ausztriai ma-
gyarok, mert 1956 emléke a veteránokat sze-
mélyesen is szólíttatja. Valamikor, pontosab-
ban 1989. augusztus 16-án készült egy felvétel,
ami Budapesten, a Hősök terén az ausztriai
magyarok koszorúzó küldöttségét mutatja az-
zal a Kossuth-címerrel, amelyik a Judenauban
1956 után működtetett magyar gyermekott-
honból került Bécsbe. (Néhai András Imre je-
zsuita többször szembesített ezzel a fényképpel,
arra intve, hogy legyen vége a szakadásnak.)

Bárki elfogadhatja, hogy nem nosztalgizálás,
még csak nem is szentimentalista merengés
most, 2016 nyarán felmérni az utat és az időt:
meddig jutottunk akkor és hol tartunk ma?
Nyilvánvalóan nagyon fékezetten ereszthető
szabadjárja a szó, mert mi annyira sértődéke-
nyek vagyunk s nyomban ellenséget kiáltunk,
ha valaki a mienkétől eltérő véleményt meré-
szel hangoztatni. Éppen ezért a személyes ráol-
vasás szándéka nélkül inkább arra lenne üdvös
emlékezteni, hogy megbosszulja magát az önző
és öntevékeny buzgólkodás.

Hol tartunk ma, ausztriai magyarok, akik
valamikor, sokkal kedvezőtlenebb körülmé-
nyek között szinte dicsekvően állíthattuk, hogy
miközben „mások” befeleledkeztek önrombo-
ló viszályaikba, mi azért – legalábbis kijelé –
olyan arculatot mutattunk, amiből súlyunkra
és belső egységünkre lehetett következtetni,
igaz, a „demarkációs vonal” figyelembevételé-
vel. Valaki a minap hangsúlyosan megjegyezte:
mi, magyarok csak valami ellen tudunk össze-
fogni, valamiért sosem.

Most pedig itt téblábolunk, hogyan is tud-
nánk egymás megkerülésével öntevékeny és ön-
törvényű fellépésünkkal felhívni magunkra az
„56-os hősök” figyelmét, ha elismerésükre nem
is számíthatunk. Igen, mert legyünk őszinték,
azért akkor is inkább a fennálló rendszerrel
szemben volt egységes a nemzet, minden egyéb
alig hordozta magán a kohézió jegyeit. Ha csak
arra gondolunk is, hogy gomba módra napok-
kon belül alakultak a legkülönbözőbb pártok,
akik elsősorban saját pártérdekeiket tartották
szem előtt, felmérhető, Nagy Imrének minisz-

terelnökként mekkora volt az elismertsége. Ak-
kora, hogy történetesen a Dunántúli Nemzeti
Tanács egyenesen szembe fordult vele, és csak
Szigeti Attila tekintélyének köszönhetően sike-
rült elcsíttatni a hangoskodókat.

Bukásaink okai nem utolsósorban ezekből
a visszavonásokból, meghasonlásokból is ma-
gyarázhatók, amik természetesen nem újkele-
tűek, azonban jelen nehézségeinket tekintve ne
merüljünk bele múltunk kútjába. Mik lenné-
nek azok a követelmények, amiknek teljesíté-
sével ismét kamatoztathatnánk 1956 felhajtó
erejét?

Mindenekelőtt hibáink fel- és beismerése, az
egymás felé megnyilatkozó közeledés, az őszin-
te párbeszéd. El kell jutnunk odáig, hogy min-
dent elölről tudjunk kezdeni bizalmatlankodás
és fenntartások nélkül. Ami eddig hasznosnak
és tartósnak bizonyult, azt természetesen nem
szabad kihagyni számításainkból. Meg kell
becsülnünk azokat, akik egymás hátráltatása
ellenére készek vállalni a közösségek fenntar-
tását és működtetését. 1956 hatvanéves jubile-
uma soha vissza nem térő alkalmul kínálko-
zik a bizonyításra: készek és képesek vagyunk
maradandó értékeket teremteni és ezeket élet-
ben tartani. 1956-hoz hűséggel, az akkori na-
pok rendkívülisége legyen a kovász, ami meg-
keleszti szándékainkat és elhatározásunkat:
csakis közös nevezőre jutva juthatunk tovább.

Mert az életnek, ausztriai magyar mivel-
tünknek biztosítani kell további alakítását,
fejlődését. Hogyan is hangzott a jelszó a pesti
utcán? Aki magyar, velünk tart!

Romboljuk le önzarnokságunk, konoksá-
gunk Sztálin-szobrát, legyünk képesek meg-
tisztulni, hogy terheinktől, terheltségünkől
szabadultan összefogva egymást megbecsülve
– és ezáltal talán példát is mutatva – bizonyít-
suk be: mi, ausztriai magyarok legyőzve min-
den lehúzó, visszatartó erőt, képesek vagyunk
valamiért cselekedni, ez pedig nem illúziókon
felépült akarát: legyen töretlen jövőnk Auszt-
riában, mint ahogyan minden magyar kisebbség,
szórvány is, a helyi sajtóságok közepette
ezt tekintse feladatának.

DEÁK

BREXIT

A Brexit, azaz az Európai Unióból való brit
kilépés hívei még a népszavazás előtti utolsó
percekben is azt hitték, hogy vereséget fog-
nak szenvedni, mivel a többség a bent mara-
dást óhajtja és abban reménykedik, hogy Ang-
lia az Unió tagjaként, belső reformokkal oldja
meg a közösség súlyos problémáit. De nem így
történt. A brit kisemberek milliói, a tradíci-
ók őrzői billentették át a mérleg nyelvét, és az
Egyesült Királyság kilép az Európai Unióból.
A helyzet egyelőre zilálnak tűnik, de a közel-
jövő körvonalai kezdenek kirajzolódni.

Anglia elhagyja az Európai Uniót. A bent
maradó országok élcsapata arra sürgeti Lon-
dont, hogy haladéktalanul kezdje meg a ki-
lépés folyamatát. Különösen Bert Koenders
holland külügyminiszter számára tűnik sür-
getőnek a dolog, bizonyára az előállott gazda-
sági bizonytalanságnak szeretne mielőbb véget
vetni. Angela Merkel nyugtatgatja a társait: szó
szerint azt mondotta: „Nincs szükség kelle-
metlenkedésre a britekkel”.

David Cameron a lemondási szándékát beje-
lentő beszédében közölte, hogy ő – mint a bent
maradás hirdetésével vereséget szenvedett kor-
mányfő – nem vállalja a kilépési procedura le-
bonyolítását, ez az őt felváltó miniszterelnök
feladata. A brit kormányzó Konzervatív Párt
szabályzata szerint új vezért s egyben minisz-
terelnököt csak a párt jelenlegi, megválasztott
parlamenti képviselői választhatnak, s ez nem
fog megtörténni, csak októberben, a követke-
ző pártkonferencián. Addig Európának vár-
nia kell. Nem ok nélkül halasztják a procedura
megkezdését a britek. Olyan elszakadást próbál
létrehozni a londoni kormány, amely lehe-
tővé teszi a társult tagság létrehozását, norvég
vagy svájci mintára. Gazdasági kapcsolatok
fenntartásával, utazási előnyökkel, kölcsönös
egészségügyi ellátással. Így a munkaerő-be-
vándorlás se szűnnék meg teljesen. Az angolok
csupán fékezni kívánják ennek a sodrárt, javas-
latok szerint az ausztrál pontrendszer beveze-
tésével, ami szükségessé tenné a munkavállaló
részéről az angol nyelvtudást és valamiféle
szakma gyakorlatát.

Amikor kihirdették a kilépés meghökkentő
hírért, a Brexitisták nem rendeztek népünne-
pélyt. A brit Függetlenségi Párt, a UKIP ve-
zére, Nigel Farage, aki erre várt évek óta, azt
nyilatkozta, hogy június 24-ét nemzeti ünnep-

pé kellene nyilvánítani. Boris Johnson is arról
beszélt, hogy ez „a nemzeti függetlenség nap-
ja”. De nem volt eufórikus tömeggyűlés Lon-
don szívében, a Trafalgar téren, nem ugráltak
Brexitisták örömkben az ottani szökőkutak
medencéjébe. Kissé mindenki aggódik a nagy
történelmi esemény után.

Skóciában új életre kelt az elszakadási moz-
galom, a regionális kormányzásra megválaszt-
ott Skót Nacionalista Párt ismét szavazást
tartana arról, hogy az országrész önállósítsa
magát Angliától és Wales-től. Ebben az ügy-
ben is hallhatók szakvélemények, amelyek sze-
rint ez nem lehetséges. De a pártot vezető kar-
dos asszony, Nicola Sturgeon skót főminiszter
minden erejével azon van, hogy bebizonyítsa
az ellenkezőjét, kiirassák a népszavazást.

Közben hanyatlásnak indult a fontsterling
ereje, némileg magával ragadva a forintot is, és
lefelé tendál a tőzsde. A brit jegybank 250 mil-
liárd font bevetésével tartja fenn a likviditást.

Miért történhetett meg a történelmi lépés:
miért lett elege a brit választók többségének az
Unió tagságból? Elsősorban azért, mert a bri-
tek az Európai Közösséget gazdasági társulás-
ként képzelték el s egyre kevésbé volt ínyükre,
hogy legerősebb tagjai, saját érdekükben szo-
ros politikai egységgé akarják alakítani.

*

Megtörtént hát, ami legtöbbünket várat-
lanul ért: a brit népszavazás a Brexit, azaz a
briteknek az Európai Unióból való kilépése
mellett döntött. Cameron miniszterelnök kon-
servatív kormánypártja a legutóbbi választás
előtt nem lehetett biztos a győzelemében, szava-
zótaborából sokan szegődtek a UKIP függet-
lenségi mozgalom mellé, s ezért foglalták kam-
pány-programjukba Cameron ígéretét a toryk,
hogy még 2017 előtt népszavazásra bocsájtják
az Unió tagság kérdését, mégpedig nem ab-
ban a formában, hogy „maradjunk-e tagok, ha
a szorosabb integráció ellen Brüsszelben nem
érünk el sikert?”, hanem oly módon, hogy a
szavazólapra csak a határozott „bent maradni”
vagy „kilépni” mellé lehet ikszet beírni. .

David Cameron miniszterelnök elszántan
igyekezett meggyőzni a szigetország népét a
bent maradás előnyeiről. Legnyomósabb érve
az volt, hogy a kilépés gazdasági és politikai
szempontból egyaránt „ugrás lenne a sötétbe”.

Folytatás a 3. oldalon

Határok nélkül

A Magyar Örökség és Európa Egyesület Bíráló Bizottsága

83. döntése értelmében az alábbi együttesek és személyek részesültek Magyar Örökség-díjjban:

MISZTRÁL EGYÜTTES, laudátor: Sipos Mihály népzénesz, a Muzsikás Együttes primása, az MMA tagja; DOMONKOS BÉLA szobrászművész, laudátor: Dr. Kubassek János geográfus, a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója; SZVETNIK JOACHIM ötvösművész, laudátor: Dr. Rauzs József mélyküti háziorvos, művészeti író; GÁRDONYI ZOLTÁN és GÁRDONYI ZSOLT zeneszerző és zenetudós, laudátor: Dr. Berlász Melinda zenetörténész;

JÁNOSI ANTAL rendező, portréfilm művész, laudátor: Dr. Deák Ernő történész, a Bécsi Napló főszerkesztője; RITÓOK ZSIGMOND ókortudós, laudátor: Dr. Németh György ókortörténész, tanszékvezető egyetemi tanár; BÁLINT ÁGNES (1922-2008) író, szerkesztő, laudátor: Takács Vera szerkesztő, rendező, forgatókönyvíró.

A díjátadó ünnepségre a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében 2016. június 18-án került sor.

Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Konferencia

A magyar unitárius ifjúság és más felekezeti, szabadelyűen vallásos fiatalok szervezeteként működő **Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet** (ODFIE) **2016. július 8–10.** között **Kissolyosban** szervezte meg a **XL. Unitárius Ifjúsági Konferenciát**. A rendezvényen az ODFIE helyi egyletinek képviselőitelen, illetve a központi szervező csapat tagjaiként **200 fiatal** vett részt. A konferencia a következő programrészekből állt: istentiszteletek, áhítatok, előadások, valamint szórakoztató programrészek. A konferencia záró mozzanataként kopjátát avattunk, és megünnepeeltük a jubileumi 40. évet, azaz a konferencia születésnapját.

A konferencia munkálatainak összjegyzéként az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé.

Az 1928–1939 között, majd az 1991 óta évente megszervezett unitárius ifjúsági konferenciák elsősorban egy-egy megadott téma feldolgozását célozzák, többnyire olyan területekről, amelyek az

meséjét mutatta be. Oláh János nem tudott ugyan személyesen jelen lenni, de Verbanne Geschichten (Száműzött történetek) c. elbeszéléskötetének egy-kéből egy részletet megismerhettek a jelenlévők. A műveket Lipóczi Sarolta – irodalomtörténész, germanista – olvasta fel, Júlia Schiff írónő és műfordító Steppensalz (Sztyppei só) c. regényéről közölt – felolvasással élményszerűsített - alapvető információkat. A házigazda teendőit Marianne Gruber, a Társaság tiszteletbeli elnöke látta el.

A 9. Öregdiák Találkozó Grácban

Ismét Öregdiák Találkozó volt Grácban.

A Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja Graz, 9. alkalommal hívta öregdiák találkozóra az 1956 után Grácban tanult magyar egyetemistákat.

2016. május 31-én a schmidgassei Amtshaus átjáró udvarában szokatlan csoportosulásra lettek figyelmesek az arra járók, vagy a magisztrátus hivatalaiba igyekvő polgárok. Az idegen nyelveket megszokott udvar magyar beszédől volt hangos.

Hűsz, volt gráci öregdiák várta a 2009-ben felavatott emléktáblánál Mag. Molnár András városi tanácsost, a Gráci Magyar Egyesület elnökét, aki Grác polgármestere Mag. Sigfried Nagl és saját nevében üdvözlötte a megjelenteket. Üdvözlő szavai után köszönetet mondott a Kanadából, Németországból, Svájcból és Ausztria városaiból érkezett résztvevőknek az egyetemi éveik alatt kialakult baráti – közösségi kapcsolataik ápolásáért és tanulmányaik városához, Gráchoz való mintegy hat évtizedes hűségükért, DI. Horváth Csabának és Ugri Mihálynak szervező munkájukért.

Azután sor került, a már több mint ötven elhunyt diáktársra emlékezve, az emléktábla megkoszorúzására, amelyet a MEÖK készítettek Csók Sándor szobrászművésszel köszönetül a

magyar menekültek befogadására. A koszorút a Kanadában élő DI. Pattanyus Péter és a MEÖK távollévő elnökeit Mag. Kovács Dénes képviselő Mag. Molnár András helyezték el.

Utána a társaság egy része autókkal, mások autóbusszal érkeztek a wetzelsdorfi „Lindenhofba”, ahol néhányan már a viszontlátás örömeitől sugárzó arccal várták őket. Se eleje, se vége a szívélyes üdvözléseknek. Nem kis időbe telt, amíg az asztalra kerülhetett az ebéd. A találkozón összesen 36-an vettek részt. 20-an küldtek üdvözletet, miután életkoruk, vagy egészségi állapotuk miatt, vagy egyéb okból nem tudtak eljönni a találkozóra. Nekik e sorokon keresztül is megköszöntük és viszonzozzuk üdvözlétüket. Rövid ideig tartott a szükséges „hivatalos” üdvözlés. A baráti, családi-as hangulatban elfogyasztott ebéd alatti és utáni békés beszélgetésbe bekapcsolódtak a később érkezők is. Gyorsan múlt az idő. A távolabbról jötték kezdtek búcsúzkodni és a jövő évi találkozón reményben indultak útnak. Viszontlátásra jövőre, a Diákösztövetség alapításának 60. évfordulóján.

A MEÜK vezetősége és a rendezők ezúttal is megköszönik a találkozó alkalmából kultúrunkánk támogatására juttatott adományokat.

(KRÓNIKÁS)

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide érve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2016/3. számában közzétett 90.832,43 euró 2016. július 25-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett

BALÁZS Péter	20,—	MIKLÓS Piroska	30,—	DI. SZABÓ Barna	20,—
összesen:			70,—		

A támogatások eddig befolyt teljes összege **90.902,43 euró**.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásunkkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök	Dr. Seidler Andrea főtitkár	Tánczos Zoltán pénztáros
---------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/ Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisations in Österreich, kontószám 7255731. IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 BIC OPSKATWW

Napló postája

Hangulatkeltés

Minden visszajelzés fontos az újságíró számára, legyen az negatív vagy pozitív kritika. Ha egyszer előbbre viszi a dolgokat, akkor hajrá! Persze, ha nem lenne semmiféle hangulatkeltés egy újságicikkben, akkor elég lenne a híreket elolvasni, de ha már egy újságicikk megjelenik bármilyen témában, akkor elkerülhetetlen, hogy a szerző a saját magánvélményét is belevigye, akár csak a sorok között, bejuttatott, illetve lapppangó módon. Természetesen nem kell ezzel azonosulnia a jámbor olvasónak, de hogyha egy írás nem tartalmaz olyan gondolatokat, melyek megmozgatják az emberi agy tekervényeit, munkába hozzák a mentális szoftvereket, akkor régen rossz. Ha csak a híreket közvetítenénk, akkor hol maradnak a mögöttes tényezők? A tájékoztatás hitelessége természetesen fontos, és lehetőség szerint minden oldalról való megvilágítás ügyszintén, de ha egy bizonyos élethelyzet olyan furcsa logikai elemeket, netán ellentmondásokat tartalmaz, melyek felkeltőjeles figyelmeztetések kéne legyenek bárki számára, és erre egy cikk kapcsán rávilágítást nyerünk, akkor a gondolkodás elősegítése fontosabb és előbbre valóbb szempont annál, mintsem, hogy megsértsük bárkinek is a lelkivilágát. Igyekezni kell természetesen,

hogy a tájékoztatás lehetőség szerint ne legyen részrehajló, azaz szubjektív, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy azok az újságicikkek marandóbbak, amikbe a szerző egy kicsit belevisi a saját véleményét is. Oda lehetne persze biggyeszteni minden újságicikk után azt, hogy mindez a szerző magánvélménye, de akkor meg mi értelme az egésznek? Ez olyan egyszerűen evidencia kéne legyen, mint az, hogy a Föld gömbölyű. Ja igen, és akkor még nem szótam egy szót sem a véleménynyilvánítási szabadságról, és egyáltalán a szólászabadságról, mondom ezt éppen most meg bármikor.

Nem lehet mindenkiné a szája íze szerint írni egyazon időben. Emlékezzünk annak a nagyszerű magyar népi mondásnak az üzenet-tartalmára, mely szerint: kinek a pap, kinek a papné.

Az íráskészség csínnya-bínnya, az irodalomtechnikai rafinéria, hogyha hiányzik egy írásból, akkor nem figyelemfelkeltő, a szerző karaktere, egyénisége elszűrül. Mi lenne, ha nem tudnánk különbséget tenni Petőfi Sándor, Reményik Sándor, vagy Karácsony Sándor között?

Ne felejtünk el azt a megállapítást sem, ami akár definíció is lehetne, hogy a stílus: a kellő szó.

BOLDIS ENDRE

Megemlékezés az ’56-os Forradalom és Szabadságharc 60. évfordulójáról

Az 1957-ben önállósulásra kényszerült Nyugat-európai Magyar Református keretszervezet http://nyemrlsz.newlights.info 2016. július 14–17. között háromnapos nemzetközi hittudományi tanácskozást tartott az ausztriai Oberwart/Felsőőrött. Feldolgozásra került az a történelmi feszültség, mely az ’56-os megtorlás következtében ékelődött a Nyugat-európai szörványreformátusok és a kárpát-medencei tömbreformátusok közé.

A nyugat-európai reformátusok tíz országból 102 résztvevővel és a kárpát-medencei tömbreformátus testvérekkel közösen emlékeztek az ’56-os forradalom 60. évfordulójára és a 20. század magyar református lelkészvértanúira. A tömbreformátusokkal helyreállítandó és kíváncsot lelki vérkeringés – hídepítés folyamata – indult el, amellyel a Kárpát-medencéből napjainkban kitepülőlk lehetőségét találhatnak beépülni az Európa-szerte működő gyülekezeinkbe. Mintegy lelki otthonba megérkezéssel kölcsönös lehet az öröm mind az újonnan érkezettek-nél, mind a Nyugat-európai Magyar református gyülekezeinknél.

Kiváló előadók foglalkoztak a vértanúság református és ökenikus vetületeivel. Méltó emléket állított az emlékezésnek az egykori menekültbefogadók biznyságtétele. A lelkipásztor-vértanúk jelenlévő lezámrazottai pedig az emlékezés görcsöve alá helyezték Ausztria és a Délvidék magyar református lelkészeinek 20. századi mártírjait.

Esterházy Péter: volt és van

Nem tudom, érdekel-e valakit, de el kell mondanom: a 90-es évek közepén ismerkedtem meg Esterházy Péterrel, és nem lettünk druszák. Használó érzésekké járultam el, mint valaha Konrád Györgyhöz mentem látogatába, de ő nem ölt meg, hanem mellemük szegelte a kérdést: „Hány könyvet írtál?” A „nullát, csak fordítottam” válaszra már nem volt válasza...

Esterházy Péter halálhírére a német sajtó reagált a leggyorsabban. A „Frankfurter Allgemeine Zeitung” a következő mondattal búcsúzott: „Csütörtökön az írónka magyar mestere elvesztette a harcot a halál ellen, amely nem ismer iróniát”

Volt lapom, a bécsi „Die Presse” hosszabb cikkben ismertette a „posztmodern irónia mesterének” pályáját. Idézett a Harmonia caelestisből, miszerint „kutya nehéz úgy hazudni, ha az ember nem ösmeri az igazságot”. Természetesen megemlítették Esterházy osztrák állami díját és azt a tényt, hogy 1999-től többször jelölték az irodalmi Nobel-díjra.

Eötvs Péter és Esterházy Péter közös oratóriumát már utóbbi nélkül mutatták be július 30-án a Salzburgi Ünnepi Játékokon. A „Halleluja” című darab a Bécsi Filharmonikusok ötlete volt, akik 2008-ban felkérték Eötvöst. „Ezen nagyon csodálkozom, mert operákat már írtam, de oratóriumot még nem”, mondta a zeneszerző, akinek egyetlen kérése az volt, hogy Esterházy Péter legyen a szövegíró. Esterházy az Interneten talált egy olyan prófétát, aki 1100 évvel ezelőtt élt: Notker balbulus, azaz Notker, a dadogó. Egy svájci szerzetes volt, akit a zenészek

TÖRTÉNELMI ÖRÖKSÉGÜNK

– Nagy Imre emlékezete –

Amióta a modernkori európai államokat felőlő kormányok és miniszterelnökök vezetik, talán sehol sem végezte politikai pályáját erőszakos halállal annyi kormányfő, mint Magyarországon. Az első magyar miniszterelnök: gróf Batthyány Lajos a szétöhlő eladolata lett, gróf Tisza Istvánt merénylök lötték le, gróf Teleki Pál öngyilkossággal vetett véget életének, három szélsőjobboldali miniszterelnökök: Imrédy Bélát, Bárdossy Lászlót és Szálasi Ferencet mint háborús bűnöst felakasztottak (és noha a halálbüntetést, legalábbis politikai perek esetén élv alapon elfogadtatatlannak tartom, ezt a három ítéletet, kivált a Szálasi elmarasztalót nem kívánom vitatni). Ugyanerre a végzetes sorsra jutott az 1956-os magyar forradalom kommunista miniszterelnöke: Nagy Imre. A névsor kétségtelenül vegyes: vannak közöttük valódi bűnösök, és vannak tragikus utat bejárt államférfiak, akiket mára a nemzet vértanúiként tisztelünk.

A forradalom miniszterelnökének szellemi és politikai örökségét mindenkéltől a Magyar Szocialista Pártnak kellett volna ápolnia és életre keltenie. Elvégre Nagy Imre 1953-ban és 1956-ban is a „nemzeti baloldal” és a „demokratikus szocializmus” eszméit képviselte, és az ezzel összefüggő gondolatai jó alapul szolgálhattak volna ahhoz, hogy a szocialista párt véglegesen le tudjon számolni elődeinek bűneivel és mulasztásaival. Hogy ne pusztán „utódpártnak”, hanem valóban a demokratikus baloldal képviselőjeként vállaljon szerepet a magyar közéletben. Nagy kár, hogy ezt a radikális leszámolást, a saját múltjával való teljes és következetes számvetést a párt a megelőző időben nem végezte el.

Nagy Imre öröksége mindazonáltal nem egyetűl a szocializált, hanem az egész magyar politikai élet, minden politikai erő, amely számára a nemzeti függetlenség és a szociális igazság szent dolog. Ezért lett volna helyes, hogy az emlékeknek megörökítésére irányuló szándék a pártok versengése fölé emelkedjék, és érdemeit, a vértanúságát megörökíteni kívánó törvényjavaslat készüljön többpárti (a baloldaltól a jobboldalig tartó) együttműködéssel: a magyar társadalom általános egyetértésével. Elvégre 1956 forradalmi ószén, majd később, a mártírium magasan Nagy Imre nem egy párt, hanem Magyarországot, a magyar nemzet vezetője, hőse és vértanúja volt!

Nagy Imre személyes áldozatáról és politikai örökségéről igazából csak az 1989. június 16-i nemzeti temetés emlékezett meg kellő méltósággal és emelkedettséggel.

Ez a megemlékezés: a Hősök terén és a köztemető mártírpárcellájában volt az új magyar demokrácia születési ünnepe, mondhatnánk: „születésnapja”. Azóta mintha elfelejtődött volna ennek a „születésnapnak” a méltósága és az üzenete: mindezt elsodorták a társadalmi gondok, a politikai viszályok, a pártok versengései. Jól tudjuk, hogy a magyar „emlékezetpolitikában” is éles párharcok dúlnak, például Tisza István, Horthy Miklós, Bethlen István és Teleki Pál történelmi szerepe és teljesítménye körül.

Mindez felveti a kérdést: a kommunista diktatúrától megszabadult és a demokratikus államrendet választó Magyarország mit akar kezdeni Nagy Imre emlékével és örökségével? Akar-e kezdeni vele valamit? A vértanú miniszterelnökről még a rendszerváltozás után elneveztek egy közteret, a Gyorskocsi utcai vizsgálati fogház mellett, ahol Nagy Imre társaival együtt rabkodott, születésének századik évfordulóján elhelyezték szobrát az Országgyűlés közelében (különben megakademémenyészére, és nem a magyar állam költségén). Az első szabadon választott magyar Országgyűlés azonban annak idején elmulasztotta azt, hogy méltó emléket állítson a forradalom miniszterelnökének. Az első általa hozott törvény, amely a magyar forradalom emlékét magasra emelte, meg sem említette Nagy Imre nevét. Holott például Rakóczi Ferenc és Kossuth Lajos (meg mások) nevét annak idején külön parlamenti határozat öröklítette meg.

Nem kívánom én itt és most arra emlékeztetni a magyar politikai élet vezető személyiségeit, hogy Nagy Imre személye és neve, példája és öröksége mit jelent a nemzeti történelemben. Minden lecke nélkül is kellene tudniuk. Csupán arra utalok, hogy számunkra, az én számomra, akik 1956 káprázatos és véres októberében voltak fiatalok, ez a név lobogóra írható jelképnek tetszett: a nemzeti függetlenség, az egyéni szabadság, a társadalmi igazságosság szimbólumának. Nagy Imre volt az, aki 1953 nyarán felkeltette egy megalázott és nyomorba döntött országban a reményt, feléje fordult történelmi várakozással az ország 1956 tavaszától, és ha volt is valamelyes megingása az október 23-át követő napokban, elvégre nem forradalmi vezérnek, hanem tudósnak született, mint a forradalmi kormány miniszterelnöke, ő szözlátalta meg, ő képviselte az ország legjobb törekvéseit a forradalom végso napjaiban, s ezekért a törekvésekért áldozta fel magát.

POMOGÁTS BÉLA

BREXIT

Immár a kormány is átalakult. Gove igazságügy-miniszter széles ívbén repült, és a mindig kócos Boris Johnson lett az új külügyminiszter.

Boris Johnsonnal régebben volt alkalmam beszélgetni, amikor még londoni főpolgármester sem volt, csak eszes újságíró és a Spectator hetilap szerkesztője. Arról akart cikket írni, hogy miként illeszkednek be a külföldiek az angol társadalomba. Tölem kurtán és türelmetlenül érdeklődött a témáról, irritálóan affektált eaton-i és oxfordi angolssággal, ami azt kendőzi, hogy ősei, két nemzedékel vizszamenőleg még törökök voltak. Johnson műveltségét elismerem, miniszterelnöknek szerintem nem lett volna jó, külügyminiszterként bizonyára megállja a helyét.

Theresa May képességeiben bízhatunk, jó kormányfő lehet a mai Európában, ahol imár öt kormányzat élén áll nó.

A Brexit népszavazás végkimenetét azok a főként észak-angol munkás- és nyugdijas tömegek döntötték el, akik egyrészt tradícionális nemzeti érzelmeik folyán berzenkednek attól, hogy a külföldi beszállójn országos dolgoibaik, másrészt aggódnak a túlzott mértékű bevándorlás gazdasági következményei miatt. Vannak közöttük idegengyűlölők, így ilyen xenofób nacionalista főmédrt rá egy lengyel vendégmunkásra a népszavazás eredményhirdetése után, hogy „most már takarodjatok haza!”

Ez elszigetelt, egyedi jelenségnek bizonyult. De a 700 ezer Nagy-Britanniában dolgozó lengyel jobban szam előtt van, építkezési- és mezőgazdasági munkásként, ahol lenyomják a béreket, mint a szolgáltatóiparban elhelyezkedett immár a szintén több százezernyi magyar, aki kiszolgálóként, pin-

A Nagy Imre történelmi szerepét időnként félremagyarázó indulatok számomra igen el-lenszenvekes. Mint ahogy azt is erősen fájjalom, hogy a magyar forradalom emléke és öröksége jóformán elszűrűlt és szinte elveszett a mögöt-tünk maradt évtizedek politikai csatározásai, küzdelmei következtében. Nem utolsósorban az ötvenhatos veteránszervezetek méltatlan huzakodása és az ötvenhatosok időnként méltatlan közszereplése miatt. Maradhatna ránk néhány tiszta és biztató jelkép: október 23. emléke, a lyukas zászló, a szabadságharc kamasz hősei-nek önfeláldozása, a Magyar Fröszövetség akkori szellemi küzdelmei – és Nagy Imre példája, tanúságtétele. A Nagy Imre-törvénnyel képviselő-ink talán azt bizonyíthatták volna be ország és világ előtt, hogy ragaszkodunk nemzeti történel-münk megszentelt jelképeize.

Mindennek van persze tanulsága a jelenben is. Az igazi, az igazán lényeges szellemi frontvo-nal nem húzódnak az ötvenhatos táboron belül, és nem húzódnak a forradalom mellé élvkori kommunisták és a kommunizmust radikálisan elutasítók között sem. Más kérdés, hogy a Kádár-korszakból örökölt és önmagát átménoó po-litikai élit egy tekintélyes részének sohasem volt köze 1956-hoz vagy éppen Nagy Imréhez, és valószínűleg a hiteles baloldalhöz sem. Mindez azt is jelenti, hogy a magyar baloldálnak még továb-bi öntisztulónak kellene átmennie, már csak an-nak érdekében is, hogy valóban hitelesen képi-selje az úgynevezett szociáldemokrata értékeket.

A Nagy Imre alakja és történelmi szerepe kö-rül időnként felújított vádaskodó hangulatkeltés nem szolgálja a jelenben olyannyira szükséges nemzeti érdekegyeztetést, azt, hogy a demokrácia rendjének elkötelezett politikai táborok éppen az ország stratégiai érdekeinek érvénye-sítésében együttműködjenek. Akik a kivégzett miniszterelnök hívét és követőit a Kádár-rend-szerből átmementt álbaloldaliak közé szeretnék kényszeríteni, azok semmit sem tanultak meg a huszadik század magyar történelmének és kivált 1956-nak a leckéjéből.

A kivégzett miniszterelnök emléke (hason-lóan történelmünk korábbi vértanúinak emlé-kéhez) az egész nemzet tulajdona: arra figyel-meztet, hogy lelkiismeretesen és józanul kell szembenéznünk közös múltunkkal és ennek a szembenézésnek, a közös örökség birtokbavéte-lének, megbecsülésének a morális fundamentu-mára kell építenünk a közös jövőt.

Nem család, csak ámítás

Mikor hivatalossá vált, hogy Ausztriában meg kell ismétlni az államfőválasztás máso-dik fordulóját, a magyar sajtóban egy kisebb versenyfűtás kezdődött: Ki tud nagyobb tar-rúgni a nyugati szomszédba? A győzelmet a Hajdúszoboszlón készített Pólus online nevű webűjság csikarta ki a következő mondat-tal: „Pénteken hivatalossá vált, hogy Ausztria csatlakozott a banánköz társaságok sorába, hi-szen korábban még sosem fordult elő olyan a térségben, hogy család miatt meg kelljen isméltelni egy választást.”

Hát jó, meg kell ismétlni, de jogilag nem család miatt, mint a Pólus online írta. Az al-kotmánybíróság elsősorban azt kifogásolta, hogy több szavazókörben idő előtt bontották ki a levelben leadott szavazatokat tartalma-sor börtökökat. Manipulációra viszont nem talált bizonyítékot a taláros testület.

A Pólus online felelőseinek ez mindegy, ol-vassuk tovább: „Ausztria 2010 óta gyakran gulyásdemokráciának minősítette Magyaror-szágot, paprikalandoztat és lesajnálták min-eket. Az osztrák demokraták mára viszont odáig jutottak, hogy totálisan megcsúfolták a demokrácia intézményét, semmibe vették a választók akaratát, elcsaltak egy fokozott fi-gyelemmel (sic!) kísért választást. Banánköz-társaságá váltak.”

A május 22-i választáson Alexander Van der Bellen, a Zöldek által támogatott függet-len államfőjelölt nyert, a voksok 50,35 száze-lékát szerezte meg, az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) jelöltjével, Norbert Hoferrel szemben, akit 49,65 százalék támogatott. Van der Bellen előnye: 30.863 szavazat. Az alkotmánybíróság döntése tizenhárom körzetben leadott 77.769 szavazatot érint.

A megismételt választás körül érdekes vita keletkezett Wolfgang Sobotka belügyminisz-ter és szocialista partnere, Christian Kern kancellár között. Sobotka ragaszkodik ahhoz, hogy azon körzetekben, ahol szabálytalanságot állapítottak meg, megkívná az EBESZ választási megfigyelőit. Ezzel a néppárti Sebastian Kurz külügyminiszter is egyetértett. Viszont Christian Kern nem tartaná szükségesnek a megfigyelők meghívását. A belügyi tárcavezető, „meghökkenette”, hogy a kancellár nem tudja: 2007 óta gyakorlat a választási meg-figyelők meghívása. Mint mondta, külföldi megfigyelők jelen voltak a 2010-es elnök-, a 2013-as parlamenti-, a 2014-es európai parla-menti választás során is, továbbá az idei elnök-választás első és második fordulójában.

Az utolsó póint a 24.hu nevű online-lap akarta beadni, egy viccesnek gondolt bekez-dést szűrt a hír végére: „Magyarországon ok-tóber 2-án lesz népszavazás. Vételen lenne?” De rögtön megadja a helyes választ: „Igen”.

Ausztriában meg kell ismétlni az államfő-választás második fordulóját. Kellemetlen, blamázs, nevetésges. De örülnünk kell, hogy az alkotmánybíróság bölcsen és főleg gyorsan döntött. Ez bizonyítja, hogy a demokráciának stabil alapja van. Minden más: spekuláció, vagy rosszakarat.

SÁRKÖZI MÁTYÁS

—ART—

Magyar diaszpórák: hazánk nagykövetei

A diaszpóra-diplomácia a nemzetközi kapcsolatok azon területe, amely a kétoldalú kapcsolatokot az anyországról elszármazott közösségeken keresztül igyekszik építeni. Bár egy viszonylag új eszkösről beszélünk, egyre több ország felismeri ennek jelentőségét. A diaszpóra-diplomáciának létezik kulturális, gazdasági és politikai vetülete is. Hazánk eddig élen járt a kulturális vetületet tekintve, de lehetőségeihez és más országokhoz képest is elmaradt a politikai és gazdasági kapcsolatok kiaknázásában. Azonban jövő kihívásai ezek erősítése irányába terelnek bennünket. Európa ma kulturális, gazdasági és politikai értelemben is vastasztút előtt áll. A diaszpóra-diplomácia e hármas összefogására nagy segítségünkre lehet az Európa jövőjéről szóló vitákban a magyar harg hal-latására, a hasznos viták lefolytatásában, ezáltal pedig egyszerűsáránd a megfelelő válaszok megtalálásában.

A diaszpóra-diplomáciában rejlő lehetőségek szoros összefüggésben állnak az ország elhelyezkedésével, nemzetközi rendszerben betöltött szerepével, gazdasági teljesítményével, kulturális jelentőségével. A diaszpóra-diplomácia folyhat bilaterális (tehát két ország közötti) és multilaterális (több ország, vagy régió közötti) szinteken is. Bár a kapcsoláptépis és a meglévő kapcsolatok erősítését illetően a célok alapvetően azonosak, az anyországot és diaszpóráját jellemző „hangsúlyok” alapján az előbbi felosztás mellett fel tudunk állítani egy másfajta csoportosítást is. Így alapvetően három nagy területet azonosíthatunk: gazdasági, politikai és kulturális. A gyakorlatban ezek természetesen nem veygyszárú módon jelennek meg, a kategorizálás a diaszpóra-diplomácia hangsúlyainak megismerése által tehető meg.

A gazdasági vetületre remek például szolgál Kenya. A diaszpóra-diplomácia Kenya esetében leginkább gazdasági érdekeket szolgál: a diaszpórákban élőkől átutalással hazaküldött összegek, a diaszpórák kereskedelmi kapcsoláptépisre és befektetések vonzására való alkalmazása a meghatározó. Ez az ország számára olyannyira fontos, hogy a Kenya Vision 2030 címet viselő stratégiai dokumentumban kifejezetten szerepel a diaszpórákban rejlő lehetőségek az ország érdekében történő kiaknázásának hangsúlyozása.

A politikai hangsúlyra kiváló minta a Kanadában élő magyar diaszpóra. Ebbe Hila Olyan és Phoebe Smith a Carleton University oldalán „*Diasporas: A Policy Review Prepared for the Privy Council Office*” munkacímrel megjelent, Kanada nemzetközi kapcsolataival foglalkozó dokumentum kiaváló betekintést nyújt. Az európai diaszpóra igen jelentős befolyásra tett szert a befogadó országgal, vagyis a Kanadával való kapcsolatok területén. 2004-ben ugyanis elérték, hogy Kanada kiemelt ügyként kezelje az ukrán elnökválasztást, s ennek eredményeként 1000 választást megfigyelőt küldtek a kelet-európai országba.

A harmadik, kulturális területe az egyik legjobb példa éppen hazánk, amelynek e téren elért – alábbiakban bemutatásra kerülő – eredményei nemzetközi szinten is ismertek és elismertek.

Természetesen – ahogyan említettük is – ezek inkább hangsúlyok, nem pedig kizárólagos irányok. Ez tökéletesen ténrhető Lengyelország esetében, ahol proaktívabban tapasztalható a diaszpóra-diplomácia több területén is. Martyna Tomiczek, a Journal of Education Culture and Society 2011-es számában „*Diaspora diplomacy – about a new dimension of diplomacy, the example of a New Emigration non-governmental organisation*” címmel megjelent írásában a következő megállapításokat találjuk: Lengyelország már jó ideje kifejezetten nagy hangsúlyt helyez a Nagy-Britanniában élő lengyel diaszpórára, s igyekszik segítséget nyújtani a lengyel kultúra, zene és a lengyel vállalkozások, termékek megismertetésében.

A kulturális vetületet illetően a magyar diaszpóra-diplomácia a nemzetközi szinten is kiemelkedően eredményesnek mondható. Példának okáért vegyük csak az Ausztráliában élő magyar közösségeit. Az ötödik kon-

tinensen mintegy 60 ezer magyar él, nagy többségük Ausztráliában, két-háromezren Új-Zélandon, és talán százra tehető az Óceániai-szigetvilágba vetődött s ott élő magyarok száma. A 1940-es és 1950-es években Magyarországról bevándoroltak az aránylag jól képzett, vallásos és családserető, nemzeti érzésű embereként voltak jellemzhetőek, akik magyarságukat megőrizve igyekeztek beilleszkedni. Ezért a nagy szét-szórtságban is megszerveződtek. Az egymástól távol eső nagyvárosokban önérből létrehozták a maguk egyházi, kulturális és szakmai szervezeteit, kis magyar társadalmát. A déli félteke egyetlen magyar hetilapja az ötezer példányban megjelenő *Ausztráliai Magyar Élet*. Közös összefogással építették föl a világ egyik legnagyobb magyar kulturális centrumát, a *Melbourne-i Magyar Központ*ot.

Ugyanakkor hazánk esetében kifejezetten erős hangsúlytölődés figyelhető meg a kulturális irányba. Ugyan a gazdasági területen már történtek is előremutató lépések – gondoljunk csak a külhoni fiatal magyar vállalkozóknak nyújtott támogatások programra – azonban az ilyen és ehhez hasonló tettek csak első lépések egy sikeres, többszintű diaszpóra-diplomáciához vezető úton. Mai világunkban a politika és gazdaság sokkal inkább meghatározóbb területek, mint a kultúra. Eppen ezért ezekre sokkal nagyobb hangsúlyt kell helyeznünk, hiszen a jelen és a jövő kihívásai is ezeken a területeken érzékelhetőek leginkább. Ahhoz, hogy ez az új irány sikerre jusszon, nem elegendők csupán a külpolitikában történt ígéretek lépések. A diaszpórában élő magyaroknak is hozzá kell tenniük a maguk részét. Különösen aktuális ez ma.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül ugyanis, hogy az Európai Unió történetének egyik, talán legkomolyabb válságát éli. A válság okozta kihívás töbrbtrű, ugyanis az Európai Uniónak egyszerre kell megküzdnie a migrációs nyomás okozta problémákkal, a 2008 óta tartó krónikus gazdasági nehézségekkel, mindeközben pedig kell megtalálni saját identitását, amellyel az egyre globálisabb váló gazdasági és politikai szintér versenyképes szereplőjévé válhat. Mindezek mellett az európai közéletet folyamatosan feszíti az Európai Unió jövőjéről szóló talán legfontosabb vita: a közösség egy jól működő nemzetállamok Euróópája modellt választ, vagy föderalista irányba fordul és a jövőben a tagállamokról szóló döntéseket Brüsszelben hozzák majd meg. Magyarország történelmi tapasztalatai, hagyományai valamint gazdasági és politikai érdekei okán is a nemzetállamok Európájának koncepciója mellett áll, mely jól végiggondolt, működőképes és élhető jövőt kínál Európa népei számára. Ebben a helyzetben egyre inkább felér-tékelődik a diaszpóra diplomácia szerepe is, hiszen vitás kérdéseinkben úgy kell halatlunk a hangunkat, hogy ezt a diaszpórák tagjain keresztül becsatornázza tegyük az európai diskurzus részévé.

Magyarország saját történelmi okokból kiterjedt diaszpórával rendelkezik szerte a világban. Bár a diaszpórák kialakulásának okai gyakran szomorúak, e közösségek rendkívül értékesek az anyorszárú számá-ra. A külhoni egyéneknek, közösségeknek kiemelkedően fontos, ötletadó, kapcsoláptéjító szerepük lehet, amely nem csupán a diaszpóra, hanem az anyorszárú számára is kifejezetten nagy, mondhatnánk történelmi lehetőségeket rejt. Gazdasági, politikai vagy akár csak személyes kapcsolataik révén is képesek tovább növelni Magyarorszárg mozgásterét, s előmozdítani a magyar értékek és érdekek európai közbeszédet alakítani bíró érvényesülését. Ebben a helyzetben minden magyar gyökerekkel rendelkező külhoni polgár saját kis közösségében betöltött véleményformáló szerepe mint egyfajta nagykövete is hazánkban. Ezt nekik, a mi „nagyköveteinknek” minden egyes nap szem előtt is kell tartaniuk, s jó diplomataként kinek-kinek a maga területén képviselnie kell a magyar szempontokat az EU jövőjéről szóló egyszerű utai beszélgetésektől, szakmai vitákon át, egészen jelentős döntések meghozataláig.

ORBÁN BALÁZS – PÓCZA ISTVÁN
kutatási igazgató – kutató, Századvég Alapítvány

Kisebbségi érdekképviselő európai szinten

– Beszélgetés VINCZE LORÁNTTAL, a FÜEN elnökével –

Az 1977-ben Marosvásárhelyen született Vince Loránt, az RMDSZ külügyi titkára nemrég lett a FÜEN, magyarul az Európai Nemzetiségek Föderális Uniójának elnöke. Ezzel kapcsolatosan tettünk fel neki kérdéseket. (Szerk)

Az RMDSZ külügyi titkáráként nyilvánvalóan homo politicus. Mióta, és mi készítette arra, hogy közéleti pályára lépjen?

A hívrlág, a politika és a diplomácia gyermekkorom óta vonzott. Közbeszéd címmel új, beszélgető műsort indítottam a Bukaresti Rádiónál. Az adás több éven át az RMDSZ bukaresti tevékenységének, a romániai magyar közélet alakulásának, vitáinak krónikása volt. Nem volt könnyű megtalálni az egyensúlyt a közérdekre számot tartó témák és az általam ismert, gyakran belső, bizalmas információk között, pártatlan újságíró lenni, miközben egyre inkább markáns véleményem alakult ki az erdélyi politika fonáságairól, ellentmondásairól, szélvágjairól. Ekkor fogalmazódott meg bennem először, hogy valamilyen módon szeretnék a másik oldal szereplője lenni, alakítani azokat a témákat, amelyeket csak megfigyeltem, amelyekre rákérdeztem.

Miután 2014-ben Brüsszelbe kerültem, előbb Markó Béla szövetségi elnök külpolitikai tanácsadója, majd az RMDSZ külügyi titkára lettem. Ez a tisztség az összekötő kapocs az RMDSZ és a nemzetközi partnerek között, ugyanakkor feladatom a külpolitikai tevékenység előkészítése és koordinálása. Tulajdonképpen ekkor kerültem a másik, a politikai oldalra. Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója is így került a képbe, hiszen az RMDSZ részéről az európai kisebbségi polgári kezdeményezés előkészítését koordináltam, 2013-ban alelnökké választottak. A további építkezés, az európai kisebbségek elismerése és védelme érdekében kifejtett munka minden-jenek természetes következménye, ennek nyomán 2016-ban a szervezet elnökének választottak.

Memnyire érdekelődött fel az RMDSZ-en keresztül a romániai magyar kisebbség azzáll, hogy magyarul választottak a FÜEN élére? Egyáltalán mit tud tenni ez a parlamenten kívüli civil szervezet a kisebbségekért?

Nemcsak az RMDSZ-nek, hanem az erdélyi magyarságnak is rendkívül fontos az, hogy a legnagyobb európai kisebbségi szervezet elnökét adja. Az RMDSZ az elmúlt években egyre markánsabb külpolitikai tevékenységet folytat, következetesen jelenítve meg céljait a partnerszervezetekben, az Európai Néppártban és a FÜEN-nél, az EU-intézményeknél és az Európai Tanácsban vagy a HHRF segítségével Washingtonban. Ennek a munkának eredményei vannak: az erdélyi kisebbségi követeléseket támogató határozatok, állásfoglalások, nyomásgyakorlás. Azt szeretnénk, az az eddignél nagyobb eséllyel jelenjenek majd meg az erdélyi magyarság törekvései, a jogfosztásainak, a különböző gondjaink abban az európai keretben, amelyet a FÜEN nevesen való fellépés tesz lehetővé. Ugyanakkor a kárpát-medencei magyarság témáinak brüsszeli képviselét jelent. Végül a közép-kelet-európai térség kisebbségei számára is fontos, hogy a FÜEN vezetéseinek kiválasztásában hangsúlytölődés történt, immár innen származik az elnök – erre a szervezet fenntartásának 67 évében nem volt példa, ez ráirányítja a figyelmet, hiszen itt van Európa legtöbb megoldatlan kisebbségi kérdése.

Egyáltalán mit tud tenni ez a parlamenten kívüli civil szervezet a kisebbségekért?

A FÜEN két fő célkitűzése: a többség és kisebbségek közti párbeszéd előmozdítása, illetve az unióis kisebbségvédelmi keretszabályozás megteremtése. Civil szervezetként, a FÜEN-nek mégsem marad más dolga, mint folyamatosan jelen lenni kezdeményezéseivel, javaslataival bátorítani minden alkalmat az európai intézményekben, amelyek ráirányítják a figyelmet a mi ügyeinkre.

A FÜEN mind az Európa Tanácsnak, mind az ENSZ-nek konzultatív testülete, tehát óriási lobbierővel bír a kezünkben Strasbourgban is. Az egyik feladatunk természetesen az, hogy folyamatosan, főként a forró témákról tájékoztassuk a döntéshozókat.

A FÜEN közvetítőként tud fellépni, hiszen mint erőteljes, hírneves európai kisebbségi szervezet közvetlenül szólíthatja meg egy ország kormányát, az európai normákra, szerződésekre hivatkozva fel tudja hívni a figyelmet az illető kisebbségi közösség nevében arra, hogy az európai „játékszabályok” szerint hogyan kellene a problémát kezelni.

A jelenlegi helyzetben hogyan ítéli meg a nemzeti kisebbségek sorsának alakulását szerte Európában? Közelebből tekintve van-e

elmozdulás a kisebbségek javára a Kárpát-medencében?

Az európai kisebbségek nagyon különböző helyzetben vannak egymáshoz képest. Amíg a dél-tiroliak vagy a finnországi svédek a kisebbségvédelem legmagasabb fokát élvezik, vannak olyan országok, ahol el sem ismerik a kisebbségeket, Franciaország és Görögország ennek klasszikus példái. Másutt vannak jogok, de óriási problémák is, mint például Felvidéken vagy Erdélyben, ahol sok esetben nem alkalmaznak, vagy bármikor elveheti egy politikai többség, egy bírósági döntés, és a közösség biztonságga kerül veszélybe. Tehát a védelem nyújtása és a jó gyakorlatok bátorítása lenne fontos az EU-s intézmények részéről.

Sajnos az őshonos európai kisebbségek helyzete nem jelent olyan azonnali megoldást igénylő ügyet, ami miatt a lista elejére kerülne a kisebbségi kérdés. Azért kell nekünk nagyon kitartóan és szívósan dolgoznunk kisebbségi lobbiszervezetként Brüsszelben, Strasbourgban, Genfben – és washingtoni segítségét se felejtjük el –, hogy ezek a kérdések napirendre kerüljenek. Az EU és a nemzetállamok látszólag büszkén hirdetik a kulturális sokszínűséget, de főként Európa keleti felében gyakorlatilag eszközök nélkül hagyják a nemzeti kisebbségeket és a kisebbségi nyelvek védelmét.

Elfogadhatatlan, hogy az Európai Unióban a kisebbségi jogok nélkülözök az elismerést és minduntalan hangoztatják, hogy nem unióis kompetencia, holott sok olyan terület van, ahol az Európai Unió az elmúlt években megtalálta a módját, hogy saját kompetenciájába vonjon, illetve a tagállamok figyelmébe ajánljon bizonyos politikákat. Azt szeretnénk, ha a kisebbségvédelem is áttörné ezt a politikai és kulturális érzékenységi falat, és érdemben kezdenének el kisebbségi jogokról beszélni az EU-ban még akkor is, ha tudjuk, hogy vannak olyan tagállamok, amelyek me-reven elzárkóznak a téma felvetésétől.

Az európai kulturális és nyelvi sokszínűség nem maradt csupán egy jól hangzó mőtű, azt szeretnénk, ha az EU ezt tiszteletben tartaná és védené. Tulajdonképpen arra tettünk javaslatot, hogy az EU-t közeleb hozzok polgáraihoz és barátságosabbá tegyük a kisebbségekkel szemben. Az EU sikere azon múlik, hogy képes-e átalakulni a régiók és a polgárok Európájává – ehhez azonban komolyan kell vennie őket és az EU fő célkitűzéseként kell támogatást adnia nekik. Márpedig senkinek sincs jobb rálatása és hozzáértése, mint annak a 65 millió embernek, akik az EU őshonos nemzeti és nyelvi kisebbségeit alkotják.”

Feltételezve, hogy javulnak ez esélyek, mik lennének a legfontosabb teendők regionálisan, ill. kontinentálisan méretekben? Milyen eszközök állnak rendelkezésre, és hogyan lehet őket igénybe venni?

Az európai polgári kezdeményezés az egyik ilyen konkrét eszköz. A FÜEN a partnereivel közösen kidolgozta a Minority SafePack európai polgári kezdeményezést, az EU-ban élő kisebbségek védelmének egy lehetséges eszközeként, az Európai Bizottság viszont megalapozatlanul utasította el a javaslatot. A kisebbségi erőszervezet ebben a kérdésben a luxemburgi Törvényszéken szeretné elismertetni a civil társadalom szerepét és újabb lépést tenni a kisebbségi keretszabályozás megteremtése irányába.

Másik fontos eszközünk a brüsszeli, strasbourg-i lobbierő. Ez folyamatos jelenléte, folyamatos kopogtatást, ajtónyitogatást, partnerekkel való találkozást jelent az Európai Parlamentben, az Európai Bizottságban. Erre a munkára vállalkoztunk, és a megválasztásomnak az az előnye, hogy én itt élek, ismerem ezt az intézményszisztémát, megvan nálam a személyi kapcsolataim.

Mi arra törekszünk, hogy a kisebbségi kérdések az EU és az unióis intézmények napirendjére kerüljenek. Mi úgy gondoljuk, hogy rendkívül fontos érteket hordozzon, kisebbségként Európa szerves részei vagyunk, az európai kultúrának vagyunk alkotó elemei, nyelveink, kultúránk révén és ezt az értéket kell megvédenie Európának és az EU-nak is, hiszen számos kisebbségre fenyegetik az asszimilációs törekvések.

Az unió emellett a jó gyakorlatok bátorításával is segíthet, hiszen sok helyen jó helyzetben vannak a kisebbségek, főként észak-nyugat Európában, ahol a kisebbségeknek autonómiájuk van, és megbecsülés övezi a közösségeket a társadalomban. Vannak erős régiók az EU-ban, amelyek autonóm jogkörökkel bírnak, olyanok, amelyek fellépnek a nemzetközi porondon, például a belgiami németek, a német-dán határvidéki vagy a dél-tiroliak. Az ő pozitív példájukat kell követni.

Szlovénia 25 hullámvölgyes esztendeje

A múlt század végén bekövetkező demokratikus változásokat és a délszlav válságot követően a térségben létrejövő országok többsége fontos utat járt be. Az újonnan létrejött országok esetében különböző állapottak találkoznak, mivel már a kiindulópontok jelentősen eltértek. Az egyes országok, régiók mélyrehatóbb jellemzőire, színlítojaira most nem térünk ki, mivel Szlovéniát vesszük ezúttal szemügyre. Mindössze néhány héttel vagyunk ugyanis az Alpok déli lejtőin létrejött, természet szépségeiben gazdag kis ország 25. évfordulója után.

A Szlovén Köztársaság létrejötté a saját állampolgárai, valamint a tágabb térség fejlődése és biztonsága szempontjából pozitív folyamatnak minősíthető. Mélyebb elemzés nélkül megállapítható, hogy ideológiai és gazdasági tekintetben, különösképpen pedig a feltöltött nemzeti ellentét szempontjából zátonyra futó jugoszláv állam nem váltotta be az első és második világháború után megfogalmazott szlovén nemzeti reményeket. A délszláv államszövetség utolsó szakaszában a legfejlettebb tagköztársaság (Szlovénia) fejlődésére kialakult helyzet rendkívül negatív hatással, és miután a javasolt konföderációs-jellegű átalakulása nem mutatkozott hajlandóság, a különválás elkerülhetetlen volt. A nemzetközi porondon akkoriban alig értették a jugoszláv válság belső problémáit, a nyolcvanas évek végén jelentkező önállósulási törekvéseket főképpen nem.

A szlovén önállósulás jelentős társadalmi jelenség volt az Alpok és az Adriai-tenger térségeiben. Kis lélekszámú nemzet önállósult, képes volt megszervezni saját államát, majd az európai és tágabb integrációs folyamat keretében, a hasonló pozícióból indulók közül az első között szerves részévé vált minden meghatározó biztonságpolitikái, gazdasági és területi együttműködési szövetségek, már önmagában kimagasló eredmény! Emellett az életszínvonalat, az emberi jogokat, a természetvédelmet befolyásoló feltételek jelentős részét Szlovénia példaeértékien teljesítette. A hét-nyolc esztendőre kirobant pénzügyi, majd az azt követő gazdasági válságig sokan úgy vélték/véltek, hogy gazdasági-szociális csoda történt a mindössze kétfélmillió országban, azonban utóbb be kellett látni, hogy mégsem volt minden sikertörténet, ami Szlovéniában az önállósulás után történt.

Talán még ma is sokan leegyszerűsítik azt a szlovén összefogást (a volt rendszerből származó politikai erők és a rendszerváltás keretében kibontakozó reformerszárnny együttműködését), amely kétségtelenül szükségsszerű volt az önállóság kivívása szempontjából. Csakhogy arra kevesebben figyelték/figyelnek oda, hogy éppen az egyipártrendszerbeli nómenklátúra nem kis részének a politikai súlya, és főképpen annak hatása úgyszintén átmentődött az 1990 utáni demokratikus rendszerbe. A korabeli lakosság ugyanis valamilyen formában jelentős része kisebb-nagyobb mértékben lojális volt az ún. jugoszláv „testvériség-egységhez” és az ahhoz társuló ideológiához... A gond sokkal inkább abból származik, hogy az egykori rendszerben meghatározó szerepet betöltők közül nem kevesen kerültek a rendszerváltás után is meghatározó pozícióba, magukkal cipelve egykori működési módszereiket (és privilégiumaikat!). Ez a jelenség, Szlovéniában erőteljesebb volt mint a legtöbb hasonló cipőben járó országban. Nem csupán a konkrét személyek szempontjából jelentett gondot (közöttük ugyanis ténylegesen voltak, még a legismertebbek között is, az új rendszerzt maximálisan vállaló, a demokráciát helyesen értelmező és támogató egyének), hanem azért, mert – az önállóság kivívásának a zászlaja alá bújtatva – az említett, korabeli szocialista mentalitást is „átmentették” az új rendszerbe.

E furcsa folyamat következményei, amint azt megkésve felismertük, a magántulajdon és a jogállam értelmezése, valamint általában az erkölcsi magatartás szempontjából rendkívül negatív hatással. Ennek lett a következménye a melléskieredett privatizáció, a fedezet nélkül odaítélt kölcsönök miatt a pénzügyi krízis idején tőfokokra jutó bankválság (amelynek a részbeni „tökésítése”, azaz szanálása legalább ötmillió euróért volt igénybe az adófizetők pénzéből, ami a kb. 9 milliárd éves állami költségvetéshez viszonyítva óriási összeg), az önkormányzati rendszer elcsúszott megszervezése (az önkormányzatok és az állam között nem létezik semmilyen köztes, járási, megyei vagy regionális jellegű struktúra...), az igazságszolgáltatás görösössége stb. A felsorolt nehézségek mellett a teljes rendszerváltás utáni időszakra jellemző az egyébként európai színvonalú törvényrendelkezők be nem tartása, ami az élet minden területén, beleértve a nemzeti kisebbségvédelmet is, maig érvényesülő negatív jelenség.

A 2008 utáni években, az említett vilázkrisisek hatására felismertük, hogy „a király meletlen”, és utána meglehetősen elmergesedett, melankoliával, csalódással és agresszióval tűzdelt társadalmi miliőnek vagyunk szemtanúi Szlovéniában. E sajátos közegben a közérdek szempontjából a média szerepe sem bizonyult mindig konstruktívnak... Az elmúlt nyolc esztendő alatt két előrehozott parlamenti választásra került sor Szlovéniában, és immár a negyedik kormány van hatalomban.

A negatívumok emlegetése ellenére ismételen fontos nyugtázni, hogy a szlovén önállósulás jelentősége és a társadalom részbeni demokratizálódása mégsem vitatható. A számos sebből vérző állami gépezet ellenére (az egészségügy egyre súlyosabb gondjai, a nyugdíjpénztár fenntarthatóságának folyamatos nehézségei és a veszélyeztetett rétegek elszegényedése) Szlovénia még mindig az egykori ún. szocialista blokk előrehaladottabb országai közé tartozik a szociális ellátás, a minőségi oktatási rendszer és számos egyéb tudományos-kulturális vonatkozású teljesítmény szempontjából.

Az utóbbi egy-két évben némi előrelépés észlelhető, az államháztartás hiánya csökken, az ún. fiskális arany szabály rendelkezéseinek más pozitív hatásai úgyszintén észlelhetőek, és – ami nem jelentéktelen – az utóbbi években a gazdasági növekedés folyamatosan két százalek fölött van. Hogy azonban Szlovénia társadalma elégedettebb és derültebb legyen, a külső, világ- és európai politikai hatások sikeressége mellett (az EU erősödése, a migrációs válság sikeresebb kezelése, hasznos amerikai és ázsiai gazdasági együttműködések stb.) fontos lenne végre felismerni, hogy a múlt rendszer negatív sztereotípiáinak tényleges elhagyása nélkül aligha lehet azt elérni. A kedvezőtlen demográfiai állapot részbeni javulása mellett, letisztult és új szemléletre feltétlenül szükség lesz. Abban az esetben a többi nehézséggel könnyebb lesz megbirkózni, főképpen annak ismeretében, hogy a szlovénok munkabíráásával, találekonyásával és képzettségével nincsen baj.

Végezetül arról is fontos dionéjban néhány szót szólni, hogy a Mura mentén élő magyar nemzeti kisebbség élete és megmaradási törekvései miként alakultak az elmúlt két évtizedben. Közismert, hogy az 1974-es szlovén köztársasági alkotmány elfogadása után, formálisan, a szlovén kisebbségvédelem az őshonos nemzeti közösségeket illetően példaeértékien alakult. A szlovén önállósulás után ugyan a kisebbségek által lakott vidékeken erőződött némi „többségi fellendülés” (aminek vadhajtatási gyűlöletbeszéd formájában ma is előfordulnak), azonban azt nem állíthatjuk, hogy a magyar közösség erőteljes gyengüléssel, csökkenéssel az közvetlenül befolyásolta. A kisebbségvédelmi modell ugyanis az elmúlt években tovább bővült (kisebbségi gazdasági alap, szimbólumhasználat, következetes képviselői állami és önkormányzati szinten stb.), a magyar intézménysziszter szakosodott és erősödött, és az állami támogatás is, az említett gazdasági gondok ellenére, stabilnak értékelhető. A legnagyobb probléma e téren is a formális biz-

Megrázó nyár Szerbiában

cselni a gyilkost, a rendőrség alig tudta elszállítani a feldűhözött tömegtől.

Szinte pontosan két évvel ezelőtt hasonló bűncselekmény okozott sokkot az országban. A tizenöt éves Tijana Jurić egy éjszaka tűnt el a Szabadkához közeli Bajmokon. A gyilkos előbb elütötte, majd kiszállt az autóból, és amikor a lány segítségét kért, fojtogatni és ütlelni kezdte, berángatta az autóbá és a szántóföldekre vitte. Levetkőztette, holttestét elásta. A férfi 1980-as születésű, belgrádi lakos volt, aki Surčinban dolgozott hentesként, de azon az éjszakán Bajmokon tartózkodott. A gyilkosságot követően, mintha mi sem történt volna, nyugodtan, lelkiismeret-furdalás nélkül dolgozott tovább az üzletben. Később sem mutatott megbánást. Az országban lincshangulat alakult ki, internetes felületeken tizezrek követelték a halálbüntetés visszaállítását. Az eset újra ráirányította a figyelmet egy korábbi, 2010-ben történt brutális gyermekgyilkosságra. Akkor egy 16 éves lány volt az áldozat. Nyakát kés-lel átvágták, de szűrt sebt találta a mellkasán is, egyik újját pedig csaknem levágták. Gyilkosa még mindig szabadlában van és a támadás indítéka sem ismert. A hozzátartozók rendszeresen járnak a rendőrségre, hátha megtudnak valamit a tragédiáról. De említhetném a 2015 tavaszán Martonoson történt hétérszeres gyilkosságot. Egy újdonsült örömapa szálalkozott össze a feleségével. Az incidens után hazament, majd másnap délelőtti vadászpártyájával előbb Oromon, később Martonoson oltotta ki összesen hat ember életét.

Most, 2016 nyarán ismét a halálbüntetés visszaállítását követelik sokan. Aznap, mikor ezeket a sorokat írom, az egyre nagyobb méreteket öltő erőszak kapcsán sajtótájékoztatót tartott az ügyvezető kormányfő. Aleksandar Vučić azt mondta, szerinte a halálbüntetésnek nem lenne visszatérő ereje, így ezt nem fogják javasolni a büntetőtörvénykönyv módosításánál. A szerb kormány viszont szigorít a családon belüli erőszakra vonatkozó törvénytervezeten. Új fogalmakat vezetnek be, mint amilyen a szexuális zaklatás és visszaélés, növelik a minimálisan és maximálisan kiroható büntetéseket. Eddig

legalább három évet szabhattak ki, a tervek szerint ez öt évre módosult, tíz év helyett pedig tizenöt lehet a felső határ, felüggesztett büntetés pedig nem lesz. Bejelentette, hogy megalkotják a családon belüli erőszakkal szembeni védelemről, és az ingyenes jogi segítségnyújtásról szóló törvényt, jobban összehangolják a rendőrség, az ügyészség, az oktatási és egészségügyi intézmények, a szociális központok munkáját, még több biztonságot házat építenek.

Külön eljárás keretében egy erre kiképzett hivatalnok foglalkozik majd a bejelentett erőszakos cselekményekkel, kockázati felmérést végez, ennek eredményeként a bíróság sürgősségi intézkedés alapján 30 napra eltávolíthatja az erőszaktevőt a családi otthonról. A bejelentések szerint az új törvény 2017. január elejétől lépne hatályba.

Szerbiában minden második nő szenved valamilyen fajta erőszaktól, az elmúlt tíz évben 314 nő halt meg családon belüli erőszak miatt.

tosított jogok be nem tartásában mutatkozik, ami a meglehetősen kis lélekszámú közösség megmaradását küzdelmének talán a legnagyobb hátráltatója. Másrészt azt is látni kell, hogy immár majdhogynem százestendőnyi kisebbségi lét után, aminek az első részét a tudatos asszimiláció és a kedvezőtlen nemzetközi politikai légkör (vasfüggöny időszak) erőteljesen megnehezítette, a muravidéki magyar nemzeti közösség nemzeti tudata és anyanyelve igencsak gyengült. A vegyes házasságok rendkívül magas aránya miatt, valamint a kisebbségi szempontból hiányos kétnyelvű oktatási modell által tovább lazult a helyzet, ami komoly feladat elé állítja a jövő tervezését. Ilyen helyzetben a határok légiesítése és a pozitív magyarországi nemzetpolitikái változások a Muravidék esetében csak részben jelentettek segítséget az említett útkeresést illetően. Sokkal meghatározóbb lehet, ha az ún. kettős költödéssel (ami esetünkben tömeges jelenségnek számít) ténylegesen hozzáadott értéket tudunk kovácsolni. Ez idáig alig sikerült, és leginkább attól függhet, hogy több évtizedes kértévtut után annak előnyét a magyarsággal közvetlenül együtt élő szlovénok is felismerik, valamint attól is, hogy a szomszédos magyarországi régió, főképpen Zala és Vas megyék gazdasági fejlődése motiváció jelent-e a határ másik oldalán élőknek. Remény mégis mutatkozik, mert fiataljaink körében néhány kiváló, egyetemes magyar és európai vonatkozásban is jelentős eredményre szert tett művészlet és szakemberrel rendelkezünk.

GÖNCZ LÁSZLÓ

hagyományos szimbólumokat is kaphat, már csak a parlamentnek kell rábólintani, s az 1848/49-ben felkelő szerbek szimbólumai köszönnék majd vissza. A választási eredmények tükrében folyik a közintézményekben is a hatalomátvitel, elmozdítások és kinevezések, politikai leszámolások és alkuk rázzák meg időről időre a szerbiai közvéleményt, és ez a vajdasági (magyar) váloságost sem kerüli el. Mérhettelen mennyiségű kölcsönös vádolás és vádaskodás, politikai háttér és szenny gyűrűzik be a mindennapokba.

De irhatnék arról is, hogy eddig több mint 800-an pályáztak sikeresen a Prosperitati Alapítvány pályázatra, amely a Vajdasági Magyar Szövetséggel által kidolgozott Vajdasági magyar terület- és gazdaságfejlesztési stratégia keretében válosul meg, a Magyar Kormány 50 milliárd forintos támogatásának köszönhetően.

Írni kellene arról is, hogy Szerbia vezetősége a Brexit után megerősítette unióis elkötelezettségét, és hogy az ország tovább léphet az unióis csatlakozási folyamat útján, július 18-án megnyílik a 23. és 24. tárgyalási fejezet. Vagy arról, hogy májusi rendelkezésre álló adatok szerint egy esetleges népszavazás a szerbiaiak több mint fele a csatlakozás mellett áll – ami egyben azt is jelenti, hogy 40 százaléka elnevezné az EU-s csatlakozást. Érdekes témát jelentene a szerb-határ mentén egyre növekvő migránstáborok. A magyarországi októberi népszavazással kapcsolatos vajdasági vélemények. Akárcsak az, hogy a szerbiai fiatalok többségének Novak Đoković teniszőre a példaképe, sorkon azonban sztrákokat, a váloságshow-k szereplőit és politikusokat tartanak ideáljainknak, művészek, tudósok és sportolók csak ezután következnek a sorban. A külföldi személyiségek közül Vlagyimir Putyin a legnépszerűbb. A felmérés szerint a fiatalok a legnagyobb problémájuknak a munkanélküliséget, az alkoholizmust, a rossz oktatási rendszert, a passzivitást és a szégyenérzet tartják, a középiskolások pedig a drogfüggőséget, az alkoholizmust, és azt, hogy úgy érzik, a saját jövőjük nem tőlük függ. A középiskolások 70 százaléka és az egyetemisták 60 százaléka szerint nem fog javulni a helyzet az országban. Kétharmaduk azt válosalta, el akar menni Szerbiából.

FEHER MÁRTA

„Ezen a nyáron”

Régi helyére tért vissza a Gombaszögi Nyári Tábor

Gombaszög régóta emblematisuk helye a felvidéki magyar ifjúságnak. Mindig a szabad gondolkodást, a nemzetet, a kisebbséget érintő legfontosabb aktuális kérdések megvitatásának színményáját is jelentette. 1928-ban itt alakult meg a szlovákiai magyar ifjúság szellemi mozgalma, a Sarló, majd évtizedek múltán a Csemadok itt rendezte meg országos népiünnepét, népművészeti fesztiválját. Később itt került megrendezésre a fiatalok Gombaszögi Nyári Táborra, amelynek megszervezését azonban tizenegy évvel ezelőtt a nem megfelelő higiéniai okokra, ilyen-olyan körülményekre hivatkozva, betiltották. A fiatalok, az akkori szervezők Krasznahorkaváránján találtak újabb helyet, minden tiszteletet megérdemelve, hiszen a folytonosság így megmaradt, az eredeti elképzelés, hogy a felvidéki fiatalok együtt táborozhassanak, eszmét cserélhessenek, szórakozhassanak történelmi feljuttatódt.

Az idén azonban a tábor visszatérhetett eredeti helyszínére, a mesés gombaszögi völgybe, Szalóc község közelébe, amelynél ideálisabb helyszín elképzelhetetlen ilyen eseményre. Mostanra rendeződött a terület tulajdonjoga is, a Sine Mute Polgári Társulás 2 hektár területet megvásárolt az anyaország segítségével, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. 54 millió forint hatatos támogatásával. Orosz Éva, a tábor főszervezője hónapok óta sok-sok önkéntes fiatalal fázadozott azon, hogy a tábor nyitónapjára minden készen álljon a táborozók fogadására. Azonkívül, hogy megfelelő elhelyezési lehetőséget, körülményeket kellett biztosítani a táborozóknak, meg kellett választani az előadások helyszínét, megszervezni az előadásokat, előadókat és beszélgető partnereket találni, még arra is volt gondjuk, hogy a Felvidék három különböző pontjáról, Somorjáról, Komáromból és Királyhelmecről partybuszokat biztosítsanak a fiatalok szállításához. És arra is gondoltak, hogy az idei nyári tábornak új himnuszot alkossanak. A komáromi Spliff 447 beatang stílusban játszó zenekart kérték fel a feladatra, és így született meg az Ezen a nyáron című dal a zenekar zenéjével és Michalovic Tibor zövegével. Azóta pedig ezek zengik a mára népszerűvé lett dal, himnusz.

A táborn, amelyet mintegy ezer fiatal népesített be Felvidék minden pontjáról érkezve, a főszervező Orosz Éva nyitotta meg, majd Potópi Árpád János, a magyar miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára hivatalosan is átadta rendeltetésének. Bárdos Gyula, a Csemadok országos elnöke, Borzy Bálint, Szalóc község polgármestere és Koti-ers Róza, a Diákhalmozás elnöke megköszönték mindenki segítségét, aki hozzájárult, hogy itt most és a jövőben szabad bórza lehessen a felvidéki fiataloknak. A tábor szervezői rögtön a kezdetekkor megemlékeztek az ugyancsak nagy jelentőségű Martosi Szabadevgetemen, a Martlesztzen elhunyt Kovács Kata Zsófiáról, a sikeres karatézőről, akinek halála egy ígértes sportkarrier végére tett pontot. A rendezők az idejekorán felkészakadt Martleszt résztvevőit ingyenesen fogadták Gombaszögön.

A táborozás napjai során 250 program valósult meg, mindazok ellenére, hogy az időjárás, a sűrű esőzések sokszor megnehezítették a lebonyolítást. Hangsúlyos szerepet kapott a felvidéki oktatásiügy helyzete, a család szerepe, a nemzeti identitás kérdése, a média és irodalom küldetése, és természetesen aktuális társadalmi és politikai problémák, mindaz ami napjainkban mindenkit érint és foglalkoztat.

Kiss Beata, az MKP oktatásiügyi alelnöke és Prékop Mária, a szlovák oktatásiügyi tárca nemzetiségi osztályának vezetője a szlovákiai tanintézmények akut gondjairól, a kisiskolák helyzetéről, az osztálylétszámok alakításáról érkezett. Mindketten beszélgettek, hogy bíznak benne, a jövő megoldást hoz iskoláink életéig gondjaira. Ajánlatos is lenne, mert mindannyian érezzük, látjuk, hogy iskoláink megmaradásának egyik záloga, a vonzó iskola vonzhatja meg a bizonytalankodó szülőket is, és meggyőzheti őket arról, hogy magyar gyerekek magyar iskolában a helye.

Navracsics Tibor, az Európai Bizottság oktatásért, kultúráért, ifjúságpolitikáért és sportért felelős biztosaának előadása során többek között a nemzeti identitás kérdése, annak erősítése is szóba került. Csak egyetérthetünk véleményével, amely szerint az egészséges egyensúly az, amikor valaki úgy búszke a saját nemzeti hovatartozására, hogy nem nézi le a más nemzetisébeliket és nem gyűlölködi. Az oktatással kapcsolatosan megjegyezték, hogy a jövőben a szakékpérsz kell fókuszálni, a felőoktatásban pedig meg kell vizsgálni, miként lehet azt úgy átalakítani, hogy a diplomás fiatalok munkához is jussanak. Ezért kell a gyakorlati oktatás felé eltolni a felsőoktatást.

A Diákhalmozás felsőoktatással foglalkozó kerekasztal beszélgetésén a készülő felsőoktatási reformról váltottak szót, valamint beszámoltak az elmúlt 25 év munkájáról, amelyet a felvidéki fiatalok szolgálatában tettek.

BENYÁK MÁRIA

HAMBURG

MAGYARORSZÁG KIKÖTŐJE

A Hanzaváros Hamburg immár hagyományosan Fesztivált rendez, ünnepli kikötője születésnapját, idén a 827-ikét. Évről-évre más ország kap lehetőséget a bemutatkozásra. Idén Magyarországot választották partnerországnak. Ebben jelentős szerepe volt Eva-Maria Greve tiszteletbeli konzul asszonyunknak, valamint Michael Wendt úrnak, a főszervezőnek, mindketten jól ismerik Magyarországot.

A német sajtó a Fesztivál kapcsán sokat foglalkozott Magyarországgal, a Hamburgban élő magyarokkal és szervezeteikkel, intézményeikkel. Egy ilyen nagyszabású eseményre 1,6–1,8 millió látogató érkezik a világ minden tájáról.

A Fesztiválhoz kapcsolódóan a Hamburgi Ipari és Kereskedelmi Kamara „Piacok és Innovációk” címmel gazdasági fórumnak adott helyet, s volt társszervezője a Berlini Magyar Nagykövetséggel, a Tiszteletbeli Konzulátussal, a Budapesti Ipari és Kereskedelmi Kamarával, valamint a Német Gazdaság Kelet-Európa Egyesületével karöltve. Az előadók beszámoltak a magyar gazdaság helyzetéről, perspektíváiról, már működő és még kiépítésre váró együttműködésekéről a légi- és gyógyászati technika területéről, s a közép-vállalkozók támogatási lehetőségeiről.

Nagy élmény a hajók megnyitói bevonulási parádéja, „Alexander von Humboldt”, „Kruzenstern”, „Mir”, hogy csak néhányat említsek a nagyok közül. Impozáns látvány a hatalmas luxushajók, aida Prima és társai kikötői manővereit nézni a partról. Végig zajlik az élet ilyen és szárazon, színpadok, koncertek, tüzijáték, szórakozás, kulturális és kulináris élvezetek minden mennyiségben.

Ez Elbai Filharmoniaával szomszédos területen - az épület nem csak különleges formájával, de az eredetileg tervezett építési költségek megokszorozódásával, valamint az átadás többszörös elhalasztásával is hírnevet szerzett magának - kap helyet az azévi partnerország. Idén „Magyarország, meglepően más” mottóval szakított a még mindig sokak fejében élő

csak „Paprika és Piroska” kliséjével.

Naponta 11–19 óra között változtatos programok szórakoztatták a nagyszínpadról a tereget megtöltő közönséget. A siker nem vitatott, erről meggyőződhetünk a visszajelzésekéből: a budapesti Klezmer Band, táncra penderrítve számos jelenlevőt, a „Rajkó Taléntum” gyerekcigányzenekara elbűvölő résztvevői, virtuozitások, Bánhegyi Adrienn fantasztikus, világbajnoki címét bebizonyító ugrálókötél-akrobatikája, tűztánc, operettduó (hogy azért Piroska és paprika, a magyar temperamentum jelképei se maradjanak ki).

A kiállítók kézműves termékeikkel, a kulináris élvezetek „felelősei”, szürkemarha-, mangalicá- és szarvaskolbász, kacsamáj, vécseisi savanyúság, sajtok, minőségű borok s az erdélyi kürtöskálács, melytől finom illatú csabított, s az illat az íz előfutára volt, szintén a siker pilléreit képezték.

A fősátorban Budapest, Hévíz, Észak-Magyarország, Nyíregyháza, a Budapesti Foglínika, a Turizmus Zrt, a hamburgi Pannónia Utazási iroda valamint a Hamburgi Magyarok Egyesülete képviselői fogadták az érdeklődőket. A sátor közepén nagyméretű búvóskocka állt, egyfolytában körülvevő próbálkozókkal, akik lelkesen tekerték a kiskockákat, végül is feladták és megcsodálták a kockát pillanatok alatt a megfelelő oldalaira állító találembert.

Az esemény főszervezője a Turizmus Zrt, Mezősi Csilla Berlinből és Bocsi Andrea Budapestről több hónapi előkészítő munkája nélkül nem valósulhatott volna meg, hogy Magyarország ilyen szépen bemutatkozhasson. Jelen volt Jakab István, a magyar Parlament alelnöke, aki tavaly a Hamburgi Magyarok Egyesülete meghívására Hamburgban járt és jelentette be hivatalosan is, hogy Magyarország a 2016-os Kilköti születésnap partnerországja lesz. Eredményes tárgyalásokat folytatott. A kapcsolatok a hanzavárossal nagy jelentőségűek, hiszen Magyarország kikötője Hamburg.

FRIEDRICH IREGHY ANNAMÁRIA

Eskü cellaszabadságon

Mivel kezdődjön egy cikk, amely a romániai korrupcióval hivatott foglalkozni? Azzal a világon egyedülálló virtuális múzeummal, amit a bukaresi Kinecto Isobar marketingügynökség június végén indított? A korrupcióellenes hatóságok évek óta tartó malomharcával? Mind a két vállalkozás messze túllépne e lap helyekbeli kínálatán.

Vagy kezdjük a legújabb „esetekkel”? Hát igen, négy eset olyannyira kimagaslik a korrupciós ügyek mindennapjából, hogy rajtuk nem lehet túllépni, ha a június 5-i önkormányzati választások utáni helyzetet akarjuk felmérni.

Négy kimagasló „eset”

Az első eset: Letette hivatali esküjét Cătălin Cherecheș, Nagybanja (Baia Mare) előzetes letartóztatásban levő polgármestere, akit a szamosújvári börtönből kísérték rendőrök az önkormányzati ülésre. A ceremónia után visszavitték a börtönbe, ahová vesztegetés gyanújával került. Na, nem csak a gyanúval: tetten érték, amikor a pénzt átvette.

Az ügyben van egy szép részlet is: alig szaradt meg a tinta a beiktatásról szóló dokumentum, a Máramaros megyei prefektus máris felüggesztette hivatalából a 38 éves Cherecheșt.

A június 5-i helyhatósági választáson győztes jelöltek közül csak Cherecheș van börtönben, habár több tucat korrupciógyanúba keveredett jelöltet is megválasztottak. A második eset: Egészen kirívó esetben nevezte a romániai magyar sajtó az olténiai Rámnicu Válcia polgármesterét. Mircea Gutău már két klubban is vezetete a települést, pedig két korrupciós ügyben is elítéltek. Most jön a harmadik ciklus...

A harmadik eset: Már június közepén hat év letöltendő börtönbüntetésre ítélték első fokon a Legfelsőbb Bíróság Mircea Munteant, Déva újonnan megválasztott (régii) polgármesterét. Büntetésért – ittaz vesztésért – „csak” két évet kapott, de az ítélet nyomán egy 2013-ban korrupcióért kiszabott négy éves felfüggesztett börtönbüntetés automatikusan letöltendővé válik.

M. P.

*

A június 5-i romániai önkormányzati választásokon a megyei pártlistákra és Bukarest főváros önkormányzatára leadott voksokból a szocialista PSD 37,8 százalékat, a nemzeti-liberális PNL 30,6 százalékot szerzett. A harmadik helyen a Calin Popescu Tariceanu szenátusi elnök által alapított, a PSD-vel együttműködő Liberális és Demokraták Szövetsége (ALDE) végzett 6,32 százalékkal.

A romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) listájára 411.823-an voksoltak, ez az országosan leadott szavazatok 4,99 százaléka. A Traian Basescu volt államfő vezette jobboldali Népi Mozgalom Párt (PMP) a voksok 4,47 százalékát kapta. Az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) megyei listájára 38.215 szavazat érkezett (a voksok 0,46 százaléka), míg a Magyar Polgári Párt (MPP) listájára 16.824-en (0,2 százalék) szavaztak. Az RMDSZ 59 megyei tanácsosi mandátumot szerzett (hétet többet, mint 2012-ben), az EMNP-nek és az MPP-nek hat-hat megyei tanácsosa (eddig hét-hét) lesz. A magyar pártok megyei jelöltlistái által összehitt csaknem 467 ezer szavazat országos szinten a szavazatok 5,65 százalékát teszi ki. A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Románia állandó lakosságának 6,5 százaléka vallotta magát magyarnak.

TÓTH PÁL PÉTER

MIGRÁNSOK – MENEKÜLTEK

I. rész

Az elmúlt másfél évben, szinte a „semiből” a társadalmi folyamatok, a közbeszéd egyik legfontosabb témájává, problémájává az európai térség, közvetlenebbül az Európai Unió tagállamait érintő nemzetközi vándorlással/meneküléssel összefüggő kérdések váltak. Nem lehet ezen csodálkoznunk, hiszen a II. világháború befejezése óta nem volt olyan év, amikor – törvényesen, vagy a menekültügyi eljárást figyelem kívül hagyva – annyi migráns/menekült jelent volna meg az Unió határain, mint a mögöttünk hagyott két esztendőben. Ez igaz! Abban az esetben azonban, ha tágabb horizontról tekintünk a menekültkérdésre – még akkor is, ha az azzal kapcsolatos valóságot nem igen kívánjuk tudomásul venni – tudnunk kell: *mindaz, ami bennünk, az Unió tagállamainak állampolgárait ebben az összefüggésben érint, eltorpít a világban zajló hasonló folyamatok mellett.* Akár tudomásul vesszük, akár nem, a *vándorlás – mint spontán és természetes népességmozgás – az ember létevel, mindennapi tevékenységével együtt járó, attól el nem választható folyamat, amely – különböző intézkedéssel, formában és módon – egy nép létrejöttében, fennmaradásában, társadalmi-gazdasági, politikai és demográfiai folyamatainak kitéjesülésében meghatározó szerepet játszik.* Ezeket a mozgásokat – az egyéni és egyedi szándékokkal és törekvésekkel összhangban, vagy ellenében – alapvetően a kibocsátó ország taszító, és a befogadó vagy célország vonzó tényezői: társadalmi, gazdasági, politikai

„Meingottlisi”

Felsőőri ragadványnevek (házánevek) kutatásának és eredményeinek összessége. „Meingottlisi”. Ki rejtozik a név mögött? Egy felsőőri asszony, Seeburg Elisabeth, aki rácsodálkozva mondogatta, „Mein Gott, mein Gott!”, így jellemző szavajárása után kapta házánevet.

Miért irom „házánevek”? A felsőőriei a ragadványnév fogalmát nem ismerik, nem használják. Legyen a név eredete bárholnan való, bármilyen indítékú, az csak „házánev” lehet.

Kutatásomat kevés kivétellel a felsőőri református közösségben, helyileg a Főszegen végeztem, visszatekintéssel mintegy 60–70 évre. A felsőőri reformátusok az egykori magyar örök leszármazottai (a magyar népszéket lakói), a XVI. században végbemert kalvinista reformáció utolsó tanúi. Munkám elsődleges célja volt: a még használatban lévő, vagy a már csak emlékezetben őrzött ragadványnevek házánevek összegyűjtése, dokumentálása a jövő nemzedékei számára.

Egy régi mondás szerint nevünkben hordozzuk sorsunkat. Vajon mennyire igaz ez esetünkben? A ragadványnév, házánev ma még a beszélt nyelv aktív része, elsősorban a középkortól és az idősebbek körében. Adatközlőim idősebb református gyülekezeti tagok, készséggel segítettek gyűjtésemet. Szavajárás utáni ragadványnevek

Filöp János – „Hibit”. János bácsi gyakran kártyázott barátai körében. Játék közben többször megkérdezte: „Valami hibit?” (Valami nem jó, hibádzik?) Így lett ő Hibit. Eletkorra utaló ragadványnevek Benkő Sándor – „Csibe”. A családban ő volt a legfiatalabb gyerek, öregkorára is csibe maradt. Egykori lakóhelyére utaló ragadványnév Imre Sándor és családja: „Cső”. A sok Imre-család közül Imre Sándort és családját így különböztették meg. Miért? Mert édesanyja Nemesszőből származott. Foglalkozásra, mesterségre, tisztségre utaló nevek: Hegeudis Sándor – „Bába”. nagymamája bába volt. Szabó Sándor – „Duplaszabó”: szabómester volt.

Böcskő Sándor – „Szíp Eszter”: szépségének köszönhette nevét.

Belső tulajdonságokra utaló ragadványnevek Pongrácz János – „Talpas Jancsi”: járása végett.

Böcskő Eszter – „Szíp Eszter”: szépségének köszönhette nevét.

Belső tulajdonságokra utaló ragadványnevek Benkő Sándor – „Csibe”. A családban ő volt a legfiatalabb gyerek, öregkorára is csibe maradt.

Egykori lakóhelyére utaló ragadványnév Imre Sándor és családja: „Cső”. A sok Imre-család közül Imre Sándort és családját így különböztették meg. Miért? Mert édesanyja Nemesszőből származott.

Foglalkozásra, mesterségre, tisztségre utaló nevek: Hegeudis Sándor – „Bába”: nagymamája bába volt.

Szabó Sándor – „Duplaszabó”: szabómester volt.

Böcskő Sándor – „Szíp Eszter”: szépségének köszönhette nevét.

Belső tulajdonságokra utaló ragadványnevek Benkő Sándor – „Csibe”. A családban ő volt a legfiatalabb gyerek, öregkorára is csibe maradt.

Egykori lakóhelyére utaló ragadványnév Imre Sándor és családja: „Cső”. A sok Imre-család közül Imre Sándort és családját így különböztették meg. Miért? Mert édesanyja Nemesszőből származott.

Foglalkozásra, mesterségre, tisztségre utaló nevek: Hegeudis Sándor – „Bába”: nagymamája bába volt.

Szabó Sándor – „Duplaszabó”: szabómester volt.

Böcskő Sándor – „Szíp Eszter”: szépségének köszönhette nevét.

Belső tulajdonságokra utaló ragadványnevek Benkő Sándor – „Csibe”. A családban ő volt a legfiatalabb gyerek, öregkorára is csibe maradt.

Egykori lakóhelyére utaló ragadványnév Imre Sándor és családja: „Cső”. A sok Imre-család közül Imre Sándort és családját így különböztették meg. Miért? Mert édesanyja Nemesszőből származott.

Foglalkozásra, mesterségre, tisztségre utaló nevek: Hegeudis Sándor – „Bába”: nagymamája bába volt.

Szabó Sándor – „Duplaszabó”: szabómester volt.

Böcskő Sándor – „Szíp Eszter”: szépségének köszönhette nevét.

Belső tulajdonságokra utaló ragadványnevek Benkő Sándor – „Csibe”. A családban ő volt a legfiatalabb gyerek, öregkorára is csibe maradt.

Egykori lakóhelyére utaló ragadványnév Imre Sándor és családja: „Cső”. A sok Imre-család közül Imre Sándort és családját így különböztették meg. Miért? Mert édesanyja Nemesszőből származott.

Foglalkozásra, mesterségre, tisztségre utaló nevek: Hegeudis Sándor – „Bába”: nagymamája bába volt.

Szabó Sándor – „Duplaszabó”: szabómester volt.

GÜTHY EMILIA

matatnak példát. Targyszerűen megállapítható: az amerikai kontinens és Ausztrália is lényegében távol tartja magát az Európához közel eső terror és háború sújtotta övezetek menekültjeinek befogadásától.”

A menekülteknek, az otthonukból elűldözötteknek viszont valahol lenniük kell. Ez pedig azzal a következménnyel jár, hogy a lakóhelyükről elűldözöttek befogadásának terhe a fejlődő országokra, döntően a válságövezetekben található szomszédos országokra hárul. A 2015 júniusú adatok szerint például a Törökországban, illetve a Szíriával szomszédos országokban élő menekültek száma már meghaladta a 4 milliót, miközben Szíriában belső menekültek legalább 7,6 millió ember él.”

Kontinensek a migránsok/menekültek befogadásával kapcsolatban – amellet, hogy részese volt a menekülést kiváltó okok generálásának – Janus arcot mutat. Európának ugyanis – mindenesetben pedig, ha „eltekintünk” attól a mintegy 800 ezer személytől, akik saját hazájukban, Ukrajnában élnek menekülteként, átlagosan 375 európai lakosra jut egy menekült. Ez a szám viszont, még akkor is, ha sok mindent elfed a valóságból – a menekültekkel kapcsolatos ellenérzés ellenére – nem igazán tünti nyomasztóan magának. Ennek ellenére arra a kérdésre, hogy Európa számára sok-e ez a nagy – lehetetlen válaszolni. A menekültek befogadása azonban nem csupán Európa számára jelent gondot, hiszen ezen a területen a világ fejlett országai aligha

* A német és az amerikai diplomácia vezetőinek közös sajtóközleményén John Kerry elmondta, hogy az Egyesült Államok a kormány szándékai szerint 2016-ban az eddig tervezett 70 ezer helyett 85 ezer, 2017-ben pedig 100 ezer menekült fogad be a világ minden részéről.

Törökök Bécsben – a törökök Bécsé

Az 1964. május 15-én Törökországgal, 1966. április 4-én Tito Jugoszláviájával megkötött államközi megállapodás értelmében vendégmunkásokként jöttek. A törökök az 1971. évi 16.423-ról 2016-ig elérték a 116.053-as létszámszámra. Az ilyen eljárással vágott húsok fogyasztatós, beszerzésükre lehetőség van már a bécsi piacokon, Naschmarkt-on, a Brunnen-gasse-n, a kis étekezés és ezért jötték létre, és egyre több étterem működik, mely megfelel az iszlám ételek szabályainak. A saját, tradicionális pékáruk készítése, értékesítése is jelentős. Fontos szerepet kap az öltözködés. A női ruházatra szigorú szabályok vonatkoznak, a muszlim női ruhát sok összetevőből áll. Mindamellet, hogy nagy a beszerzethetőségük iránti igény, fontos, hogy ezek a ruhák szépek, jó minőségűek legyenek. Ruházati üzletek nagy választékot kínálnak burkából, csadorból, kendőkből, hétköznapi és ünnepi viseletekből egyaránt.

Véleményem szerint a migráció következményei közé sorolható a SIM-kártyás telefonok és egyéb elektronikai cikkeket árusító boltok elterjedése. Fix összegű telefonfelhívást teszi lehetővé a viszonylag kedvező árú kapcsolattartást egy-egy kiválasztott ország irányába. Bécs egyes kerületei kiemelten érintettek ezen kinalattal rendelkező üzletek szempontjából. 2010-ben Kadri Evved Teczan bécsi török nagykövet nyilatkozta szerint a keleti országokból érkező lakásigénylők egyazon környéken kaptak, kapnak lakást, szerinte ez jelentősen megnehezíti az integrációt. Az árúk és szolgáltatások, melyek megfelelnek az iszlám vallás gyakorló emberek kulturális és vallási szabályainak tömörülten vannak jelen például a 21. és a 10. kerületben. A kávékőzők, éttermek, mecsetek, ruháüzletek közül egyre több szolgáltatást nyújtó üzlet (fodrázások, elektronikai üzletek stb.) nyílik, melyek valószínűleg a relatív zárt kultúrára vezethetők vissza, továbbá arra, hogy kedvezőbb áron kínálják szolgáltatásaikat.

HOUDASI-SZABÓ ZSUZSA

A Kölner Hof nyomdász

Ma már csak egy utcanév jelzi, hogy hol volt Bécs belvárosában egykor a kölni kereskedők nagy kiterjedésű háza, a Kölner Hof, ahol üzleteiket bo-nyolították. Míg le nem bontották, a mai Köllner-hofgasse és Sonnenfeldstrasse több telket foglalta el. Ebben a házban volt Matthäus Cosmerovius nyomdája. Már elődje Matthäus Formica is itt dolgozott, lakása is itt volt, tőle vette meg a nyomdát a lengyel nemesi származású Cosmerovius. Kezei alatt a nyomda hamarosan a 17. század egyik leg-jelentősebb bécsi tipográfijává nőtte ki magát, amely abban az időben a legtöbb magyar könyvet adta ki. Két év múlva, 1641-ben elnyerte az egyete-mi nyomdász címet, 1649-től pedig császári udvari könyvnyomtató. A közeli Lugeck terén tehát nem véletlenül áll Gutenbergnek, a könyvnyomtatás fel-találójának szobra.

Az első magyar kapcsolat, amelynek nyomát ta-láljuk 1645-ből való, amikor Cosmerovius Esterházy Miklós nádor I. Rákóczi György erdélyi fejedelem-nek írt, és a nyilvánosságnak szánt politikai levele-it nyomtatta ki magyarul. Majd több magyar nyelvű könyv is követte, közülük is kiemelkedik Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelmének* első kiadása, amely még *Adriai tengernek Syrenyája* címmel jelent meg Bécsben, Cosmeroviusnál 1651-ben. Ezt az ígé-nyesen nyomtatott könyvet még egy hajót és szírent ábrázoló rézmetszet is díszíti. A keze alól kikerült nyomtatványokban legtöbbször feltűntette nyomdá-ja helyét is. A magyar nyelvűekben így: „A kolóniai udvarban nyomtatta Cosmerovius Máté.”

Sok jel mutat arra, hogy a nagyszombati akadé-miai nyomdának az 1650–1670-es években a bécsi officinák közül is Cosmerovius műhelyvel volt a leg-szorosabb a kapcsolata: az utóbbinál ekkor jelent meg a legtöbb magyar vagy magyar vonatkozású nyomtatvány. Bizonyára nem véletlen, hogy Lip-pay János *Posonyi* kértjének egy része is Cosme-roviusnál készült, mégpedig úgy, hogy az első kö-tet nyomtatását Nagyszombatban félbehagyták, és nyomtatását Cosmerovius fejezte be Bécsben. Erről a címlap is beszámol: „Cosmerovius Máté Császár

Egy gyászos esemény is fűződik Cosmerovius személyéhez. Nádasdy Ferenc grófot 1670. szeptember 3-án tartóztatták le, a király elleni esze-küvés vádjával, a Wesselényi-féle összeesküvés megtorlásaként. A műgyűjtő, mecénás főg maga is nyomdatulajdonos volt, egyik nyomdája al-só-ausztriai rezidenciáján, Pottendorfban, a má-sik a Lajta túlpartján, magyarországi területen lévő Loretótóban. Kivégzése előtt (amelyre Bécs-ben, a régi városháza udvarán került sor), 1671. február 15-én, a hatóságok e két nyomdahelyre, Pottendorfbá és Loretótba küldték Cosmerovius-nak, a bécsi udvari nyomdásznak egyik alkalm-a-zottját, hogy a Nádasdy –vagyon felmérése során e két helységben a nyomdai felszerelést szemügy-re vegye. Később Cosmerovius feladata volt, hogy Nádasdy nyomdáinak értékét felbecsülje.

Matthäus Cosmerovius kivételesen hosszú úta-ig, 35 éven át, 1674-ig vezette a nyomdát, de utána még özvegye is (nem volt ritka, hogy asszonyok áll-tak egy-egy nyomda élén) több évtizedig, 1702-ig.

V. ECESEDY JUDIT

Egy „elfeledett költő” válogatott kötete

Kozma Andor: A karthágói harangok

Hiánypótló könyv jelent meg, mely adósságtör-lesztés is egy méltatlanul elfeledett jelentős költő, *Kozma Andor* (1861-1933) felé. A Napkút Ki-adó gondozásában, a Nemzeti Kulturális Alap és Budapest XI. kerület – a szerző egykori lakhelye – önkormányzatának támogatásával napvilágot látott kiadvány kronologikus sorrendben válogat a szerző életében megjelent versesköteteiből, il-letve halála után, az életrajzíróra, Merényi Oskár 1941-es monográfiája függelékeiben közreadott, addig kiadatlan, jórészt ismeretlen verseiből. Ahogy Kozma Andort is csak a művelt idősebb nemzedék ismerheti, amely a két világháború kö-zött az iskolában még hallhatta róla és tanulhatta emblematicus versét, az 1848–49-es szabadság-harcnak allegorikus formában emleket állító *A karthágói harangokat*, mely a válogatott kötet címe is egyben.

Pedig ki ne ismerte volna Kozma Andort a 19–20. század fordulójá táján? *Koboz* néven kö-zölt heti verses közéleti krónikái, *Andronicus* álneven írt szellemes tárcái, melyekben a kor visszasságait pellengérezte ki, országos figyelmet keltettek. Fontos szerepet vitt a korszak irodalmi életében, mint a Kisfaludy Társaság, majd a Ma-gyar Tudományos Akadémia tagja. 1910–1918 kö-zött, két cikluson át parlamenti képviselő is volt, Tisza István pártjának frakciójában foglalt helyet. A felvidéki, egykori Lipót vármegyze zömmel szlovák népességu választókerületének képviselőjé-ként szlovák népdalokat is fordított.

A sok kiváló személyiséget felmutató leveldi Kozma családból származott, édesapja az első magyar királyi főügyész, az „ügyesség atyjaként” tisztelt Kozma Sándor volt, a szabadságharc részt-vevője – amiért üldözöttésben, megtorlásban is ré-sze volt –, később azonban a Habsburg-házzal való kiegyezés, Deák Ferenc meggyőződéses híve lett.

Kozma Andor ezt a szabadelvű, nemzeti élkö-telezettségű szellemet szívtá magába gyerekkorá-tól kezdve. A Somogy megyei Marcaliban szüle-tett, később a család Kaposvárra költözött, majd apja kinevezése után Budapestre került. Andor is jogi egyetemet végzett, egy biztosítótársaság-nál helyezkedett el, tisztviselői munkája mellett teljesedett ki költői pályája. Mint a válogatás fű-lszövegében olvasható, „markáns egyéni hangja, nemzeti és felekezeti korlátokat felülemelkedő világszemlélete, ragyogó humora, szociális érzé-kenysége megkülönbözteti” őt az Arany János-i

Urunk ő felsége könyvnyomtatójánál, a nemes magyar nemzetnek közönséges hasznára Lippy János által, kinek első könyve nyomtatottat Nagy-szombatba, az Academiai bötütkel, Az többi Bécs-ben Cosmerovius Máthé Császár Urunk ő foelsége könyvnyomtójának bütiijével 1664.”

Ezt technikailag csak úgy lehetett megoldani, ha a két nyomda között nagyon szoros kapcsolat volt, vagyis a már Nagyszombatban kinyomtatott íveket átvitték Bécsbe, hogy ott – lehetőleg hasonló kül-sővel – tovább nyomtassák és befejezzék. Egyéb-ként a munka megszakadásának oka feltehetően a váratlan török-tatár támadás lehetett, amely már Nagyszombatot is elérte, majd 1665-ben ezt követ-te a város lelélese. Emiatt minden bizonnyal egy időre szünetelt a könyvnyomtatás Nagyszombat-ban. Ennek az első magyar nyelvű kertészeti mun-kának azután a harmadik kötetét is Bécsben, Cosmerovius nyomtatta ki, benne rézmetszti, kertet ábrázoló szemléltető ábrákkal.

Egy gyászos esemény is fűződik Cosmerovius személyéhez. Nádasdy Ferenc grófot 1670. szeptember 3-án tartóztatták le, a király elleni esze-küvés vádjával, a Wesselényi-féle összeesküvés megtorlásaként. A műgyűjtő, mecénás főg maga is nyomdatulajdonos volt, egyik nyomdája al-só-ausztriai rezidenciáján, Pottendorfban, a má-sik a Lajta túlpartján, magyarországi területen lévő Loretótóban. Kivégzése előtt (amelyre Bécs-ben, a régi városháza udvarán került sor), 1671. február 15-én, a hatóságok e két nyomdahelyre, Pottendorfbá és Loretótba küldték Cosmerovius-nak, a bécsi udvari nyomdásznak egyik alkalm-a-zottját, hogy a Nádasdy –vagyon felmérése során e két helységben a nyomdai felszerelést szemügy-re vegye. Később Cosmerovius feladata volt, hogy Nádasdy nyomdáinak értékét felbecsülje.

Matthäus Cosmerovius kivételesen hosszú úta-ig, 35 éven át, 1674-ig vezette a nyomdát, de utána még özvegye is (nem volt ritka, hogy asszonyok áll-tak egy-egy nyomda élén) több évtizedig, 1702-ig.

Izso Miklós és a bécsi magyar technikusok

Sokszor mondják, hogy az igazi művészteteh-ség mindig utat tör magának. És a sokszor hallott állítások gyakran megszakóból az elfogadott igazságok rangjára emelkednek, különösen ak-kor, ha az ellenkezőjét nehéz lenne bebizonyítani. Mert ki is tudná megmondani, hogy az egykori Magyarországon hány nagyra hivatott tehetség lappangott és enyészett el a környezet közömbö-sége miatt. Ez a veszély fenyegette hosszú időn keresztül a „Büslő juhász” alkotóját is.

Vizontagságos életének már a harmincadik életévét is meghaladta, amikor az első számotte-vő önálló művét megalkothatta, mert addig csak a gondviselés különös kegyelme óvta meg, hogy a sirba ne vigye magyaros zamatú östehetségét.

Gyermekként a Borsod megyei kis faluban, kisdíákként a Sárospataki Kollégiumban semmi sem bízta arra, hogy belőle valaha is művész lehessen. A szabadságharc alatt a névtelen hő-sök sorában küzdött tizenkét csatában és – Pe-tőfi szavaival – „A harc veszélyiben – ahol az élet pusztul, – és a halál terem” – ahol megsebesült.

Ezt követte az üldözöttség és keserves küzdelem a mindennapi kenyerért. Hat éven át dolgozott mint kőfaragó legény iparos mestereknek, vál-lalkozóknak és napszámos szobrászéknt művé-szek munkáit másolta. A rimaszombati kőfaragó telepről elszabadulva Ferenczy Istvánnal izlette meg a művészi alkotás mámorát, miközben még évekig kellett Pesten és Bécsben a kilátástalan gépies munkával tengetni életét. Gyakran esett kétségbe, ilyenkor az öngyilkosság gondolatával is foglalkozott, hiszen 28 éves korában is még sziszifuszi rabszolgamunkát végzett, ugyanak-or mások kisebb tehetséggel már művésztük de-lelőjén voltak. Az ismert bécsi szobrásznál Meix-ner Jánosnál kapott munkát. Először valamelyik prágai templom számára kellett fehér márvány-ból három alakot kifaragnia: az áldást hintő Má-riát s két oldalán egy-egy térdelő angyalt, mind a hármat életnagyságban. Dolgozott Gasser János műtermében is, ahol Széchenyi életnagyságú mellszobrának elkészítését bízta rá a művész. A munka során többször meglátogatta Döblingben Széchenyit, hogy nagy gonddal és szeretettel ta-nulmányozhassa a legnagyobb magyar arcvoná-sait. Gyors és gondos munkája nyomán több bécsi épület díszítése került ki vésője alól.

Egy szerencés véletlen következtében meg-ismerkedett Szily Kálmánnal, aki akkor a bécsi politechnikumnak volt a hallgatója. A magyar technikusok hazafias célokra krajcáros egyesü-letet alapítottak, ennek elnöke és lelkes vezére volt Szily Kálmán, az ő indítványára határozta el nagy lelkesedéssel a „krajcáros egyeslet”, hogy Izso Miklósnak ösztöndíjat ad, két éven át havonta 50 forintot, hogy régi vágyát követve Münchenben az akadémian művészé képezhesse magát. Megható gondolat, hogy a tanuló ifjak átve-szik a mecénás szerepét, mert az lebegett elő-tük, hogy kiváló íróink, zenészeink és festőink vannak már, még jeles szobrászra volna szükség – akivel a magyar technikusok fogják megaján-dekózni a nemzetet.

Izso Miklós pedig ennek a bizalomnak igye-kezett maradéktalanul megfelelni. Szily Kál-mánhoz intézett leveleiben olyan részletesen számol be szorgalmáról és haladásáról a Bécs-ben tanuló „Nemes Ifjúságnak” akár a hálás fű édes szüleinek.

Az alig 30 éves dőcögő tollú művésznövendék, aki gyermekfejfel öldöklő csatákban vett részt, éveken át kőfaragó telepeken küszködött az élet nyomorúságával, a kemény munkától érdessé vált tenyérrel de tisztá, nemes szívvel ajánlot-ta fel hazájának egész életét, minden tudását és tehetségét. Nem öncél, nem önmagát kielégítő becsvágy, nem csupán formai művészet, amire törekedett, hanem minden, amivel a művészet

TASNÁDI GÁBOR

A simonyi „csörgős malom”

Simonyiban még a 70-es években jártam, akkor a losonci Építőipari Szakközépiskola diákja voltam. Mint fiatal középiskolás ba-rátaimmal a Palócfold népi hagyományait gyűjtöttük össze, hogy az Ifjú Építész diákla-punkban közöljük az összegyűjtött anyagot. Sok néprajzi ihletésű anyagot felvettünk, ösz-szegyűjtöttünk, sajnos eddig nem publikáltuk sehol. Jegyzetfejteteim – naplóim egyikeből az alábbi írás került elő.

A simonyi „csörgős malom”, amely több mint hatvan esztendővel ezelőtt a tűz marta-lékává vált, arról volt híres, hogy „molnárka-lácsot” is süttöttek benne. Ugyanis megesett, hogy az őrlésre várakozó gazdák néha három

Megszakadt párbeszéd

Töprengés Oláh János (1942–2016) átváltozásán

Budapestről jövet fel-felöltött bennem, hogy ismét jelentkezem Nálad, csak azt nem döntöt-tem el, mindjárt hétfőn, vagy csak kedden hív-jalak. A hír áthúzta számításomat, mert úgy hangzott: 2016. július 25-én, hétfőn, hajnalban elmúltál.

Ebben az időben írott levelei értékes emberi és művészeti dokumentumok, mert meggyőzően és őszintén szólnak egy formálódó művészegyé-niség gondolatairól. Különösen a Münchenben töltött első esztendő alatt az előadások folytono-sága során is nyomon követhető az a folyamat, ahogyan a napszámos munkától felszabadult kőfaragólegény átalakul önálló alkotásra képes művésszé.

A mindössze két év alatt küldött leveleiből pontos képet kaphat az olvasó a XIX. század má-sodik felének akadémiai képzéséről. Egyenként sorolja fel az antik szoborműveket, amelyeket anyagból kellett lemásolni, ami akkor a tanítás alfája és omegája volt. Egy érdekes idézet az 1860. február 4-i levélből: „...jelenleg pedig a medicei Vénuson dolgozom, minек eredetije is a szobor-tárban van és mi felette nehéz, mivel természet-ellenes eszményi formákból áll, három hete már mióta vele bibelődöm...”. A mérész kijelentés, hogy „természetellenes” mutatja azt az aktuális problémát, ami egyfajta ütközőpontja volt a min-denkori művészképzésnek. Hiszen egy naiv fel-fogású kezdőtől nem lehet megkövetelni, hogy az antik művészet kétezer évvel korábbi műm-nélchen lényegét megértse. Azóta már a minden-i akadémian is főleg az élő modell után tanítanak. Akkor még csak kéthetenként este 7–9-ig került sor erre.

Amikor az első önálló mű elkészítésére érez bátorságot, boldogan ír Szily Kálmánnak: „*Végre itt küldöm a puszták furulyását, előbb mint én tárt karokkal ölelhetné-lek. Úgy küldöm ezt, hogyha a műtárlat-ba kitéhetnéd eladás végett, mint már egy levelemben írtam, ez kezdete lesz a ma-gyar népéletből vett szobrászatnak, mi-vel tudom, hogy ezen nemű munka még nem jelent meg. Az egész nem nagy, ilve tizenegy hüvelyk magas. Tulajdonképpen azon magyar példaművészedet (a pusztá-ban elhangzott szót) ábrázolja. Melán ül a pástor hű kutyájával, midőn a távolból lármát hall. Hirtelen félretekint, furulyá-jának egy hangján felelve újját, ezen pil-latnabban a kutyája is feléjtint. Tudod mi adott okot, eszmét a készítésre? Azon gyö-nyörű irat, mivel te a Széchenyi szobort átadtad az akadémianak, midőn én ezt átolvastam, reményteljes örömök szálltak felém, jóvómról szépet álmodozva, midőn így gondolkoznék, hirtelen azon szomorú igazságra bukkantam, hogy hátha a pusztá-ban elhangzott szó lesz. Ez az alapeszme, miből a Juhász keletkezett... A Juhász Ma-rienglasból van, stearinnal beeresztve... számodra is készíték egyet, csakhogy a tiéd tiszta fehér lilium színéhez lesz hasonló szín, ezt magammal fogom vinni...*”

Izso Miklósnak erről az első művéről viszony-lag keveset tudunk. A Marienglasból készült pél-dányt Szily kiállította az egykori Diana-fürdő épületében lévő műegyесületi tárlaton. A má-si-ka-t, a liliumszínűt ígerte szerint Izso maga hoz-ta el Szilynek, aki megbecsülve őrizte. Később gyakran ösztétevésztették a Büslő juhász c. művével.

Feltétlenül meg kell emlékezni Szily Kálmán személyéről aki az utókornak megőrizte Izso le-veleit és aki lelkes vezéralakja volt a bécsi fiatal-ságnak. Hasonló szellemben dolgozott műgye-temi tanárként és az Akadémia főtitkáráként is. Izso Miklós munkássága, nehéz sorsa és helyt-állása példa lehet a magyar ifjúság számára – bárhol is éljenek a nagyvilágban.

NAGY OLÍVIA

Társadalom – Éva almája

Időnként úgy tűnik, mintha a hibakeresés, a probléma és annak megoldása elemi igény vol-na bennünk. Keressük a rosszat, a hibát, zavart, ki mitől bénább, rondább vagy értékteleb-ben. Csak épít, nem mindegy, hogy ki ki ebben a játs-mában. Ha minden jó, keresünk egy okot, hogy ne legyen vagy épít iszunk rá, hogy másnap le-gyen túl rossz. Ha túl síma a vízfelszín, felrúgjuk a csendet, mert az ideális létállapot elengedetlen. Tűnik. Ha valami nem stimmel, kompenzálunk. Ha valami félresiklott, palástolunk.

Elméletileg nem létezik a 100%-os tökéletes-ség, legalábbis az emberi lépték szerint. Egyrészt ez így van, ezért el kellene fogadnunk a hibáinkat és azokkal együtt szerelni önmagunkat és má-sokat, ami jól is hangzik, amíg rá nem jövünk, hogy pontosan ezzel a buta, de jól átgondolt mar-keetingel vezettek minket zsákutcaiba, ennek köszönhetően az emberi faj örökké elégedetlen. Tehát, sosem leszél elég jó. Te, sosem leszel hibát-lan. Másrészt viszont, pont amiatt, hogy a tökéle-tesség nem létezik, nincs mit elérni, így jóformán egyetlen dolgunk élni és szaporodni, melyből az következik, ha 1 darab hibátlan sincs, amihez al-sóbbrendűként fel kell értnünk, akkor minden 1-1 darab alkotóelem egyenrangúként eleve tökéle-ses úgy, ahogy teremtetett. Tehát, például azért nem lesz valakiből 100%-ig tökéletes álomná, mert olyan nincs. Minden nő úgy hibátlan, hogy van. Kivéve, ha alapvető vegetatív idegrendszer-hez tartozó biológiai tevékenységeket nem tud, mert akkor eleve bukta a darwinizmust.

Tehát, van, aki a falat kaparja, más cimpél-dány pedig mások szemét. Kinjában. Van, aki el-nyomással próbálkozik és a minőség szintje alá liciálva pozicionálja magát elképzelt piramisa

S. CSOMA JÁNOS	ZSIRAI LÁSZLÓ
Akár	Körörvény
<i>Oláh Jánosnak búcsúzóra</i>	
<i>Nemléted, az a léted. Percnyi kitérő születésed – kit sosem szültek, akként is egész. Örök nemléted az a léted, birtoka forgó rendszereknek, bár e rendszerek részeként nem is kizárt emberrel lenned. Efféle létpillanatonon is túl leszel, ha vége a Napnak, jelen-séged mondhatni talmi: akár bele is lehet halni.</i>	<i>Zokog a nyári délután, kőnykeként csordul a zápor, a napsütés eltűnt hét után e gyönyörű délutánból.</i>
	<i>De, hogy Nap-keretben tartsa mosolyunk tükrét még az ég, talán a holnap megtalálja kedvünk rég vesztett ékszerét.</i>

indíték végén cél a befejezés vagy a befejezetlen múlt határtalanúsága ró karcot a végtelen ég végtelen kékségének rideg falára
--

SZLAFKAY ÁTILLA
SZILÁNK
<i>Gyermekkorom óta a harangozás, temetés emlékét véste belém. Ma húsz év múltán , szomorú emlékeim hulltán , arra eszméltem, hogy ismét visszatért a gyermekkori véset. Szünni nem akaró zúgás, mintha elakadt volna a harang nyelve, mint lemezű a lemez kopott barázdái között, vagy elragadt ló a kezéb kocsis kezében, vagy őreg kocsis híján, aki épp lekászálódott a közeli kocsmába, kedélye porát lemosni egy pinty hosszúlépéssel.</i>

*A harang csak zúgott, zúgott egyre.
És eszembe villant, hogy
realisabb lehet a magyarázat,
a távol-keleti féltekén
földrengés és árvíz áldozatai
életét siratja.
Ezért oly nagybögös
ércesen férfias
a hangja.*

A ki-vagy bevándorlók között ritka jó tu-lajdonságokkal rendelkezik: közvetlen mo-dorával hitelesen vallja, éli, hogy ő Svéd-or-szágbn meglelte hazáját, vagyis nem érzi magát idegennek. Olyan helyen talált ott-honra, ami Erdélyre emlékezteti, tehát nem kell elvagyódniá, hiszen otthon van messze északon is. Ehhez hozzátartozik az otthon-teremtés valamennyi buzgótsága és képzelő-ereje, emberekkel, magyarsággal átszőtt ce-leklévő lelkesége.

Könnýű ezt kijelenteni róla, csakhogy másként fest ez a mindennapok valóságá-ban: otthagyni a diktatúra Erdélyét és Ma-gyarszágon keresni szerencsét, ami még-sem felett meg elvárásainak. 1988-ban négy gyermekével kerekedett fel, majd állapodott meg Svédországban.

A gyermekkora óta a képzőművészet búv-körében élő Tompa Anna a festészet terén is Svédországban lelte meg alkotói önmagát: 1995 óta negyedszáz kiállításon mutatko-zott be, tárta fel tulajdonképpen mi voltát. Képein az őt körülvevő (svéd) tájat örökíti meg impresszionista lágysággal, elvonat-koztatással, enteriőr jelenetait pedig a bel-ső meghiúsítg jegeit hordják magukon. Biztosan nem találó, inkább csak megköze-lítésként használható rá a „terápia”, mégis megkapó az alkotásaiból áradó kiegyensú-lyozottság, nyugalom, a realizmuson felüle-melkedő harmónia, ami egyben az ő lelki-ki-lágát tükrözi.

Meggyőző őszinteséggel vallja: a festé-szetben sikerül feloldania a mindennapok feszültségeit, drámáját, még a személyes tra-gédia is háttérbe szorul, olyannyira, hogy aki személye vonzásokörébe kerül, a derű, mosoly, tréfa megtestesítőjére lel.

Az 1946. augusztus 15-én Marosvásárhe-lyen született Tompa Anna lelki sérülések nélkül ilyen „védjeggyel” lett 70 éves.

Sokszínű városok a sokszínűség szemszögéből

A Herder-díjas tudós asszony, Sofia Ko-vačovičova Ipolyságra emlékezve zárja mondanóját: „Az utóbbi két évszázad ma-gyarosító és szlovakizáló tendenciából szár-mazó fájdalmak árnyékot vetnek az ezeréves együttélésre, amelynek mindkét oldalon vol-tak előnyei és hátrányai, s amely kölcsönösen befolyásolta a szlovákok és magyarok kul-túráját”. Nora Baráthová író és muzeológus, kérdésekre válaszolva ekképp oldja föl a kisa-játító törekvések keltette, feszültségekkel teli, egymással ellentétes történelemmagyaráza-tokat: „Késmárk a németek számára német, a magyarok számára magyar, a szlovákok számára pedig szlovák város: Ez az ottho-nosságérzet a jellemzője.” Tózsér Árpád így reménykedik a „történelmi” Pressburg-Po-zsony-Bratislava feltámaszthatóságában: „S ha a történelem tárgyi emlékeiben sikerülne a háromnevű és háromnyelvű város tudatát, s azt a jellegzetes «nemzetközi», közép-euró-pai kultúrát is feltámasztaniuk, amely régen ebből a három nyelvből és tudatból táplálko-zott, akkor Pozsony ideális helye lehetne egy majdani közép-európai parlamentnek.”

Az idézetek egy eredetileg szlovák nyel-vű vallomások esszé-sorozatból származnak, amelyek a pozsonyi Kalligram Kiadó *Os* című folyóiratában jelent meg éveken át, tudósít a magyar könyv előszavát jegyző, a szlovákiai változásokról értekező Szigeti László; a ma-gyar változatot Nádori Attila szerkesztette, az összeállítás Karádi Éva és Hushegyi Gábor munkája, a kézirat gondozását a Kossuth Ki-adó vállalta, a sokszínű városokra emlékező szlovák írók, történészek, szerkesztők, építé-szek szövegeit a szlovákiai magyar irodalom jelesei, többek között Polgár Anikó, Csehy Zoltán, Száz Pál ültette át magyarra, míg az említett kiváló költőn, Tózsér Árpádon kívül Grendel Lajos lévai (anekdotikus) emlékezé-sét olvashatjuk. A szépen, érdekes illusztráci-ókkal kiadott kötet írói Párkánytól elindulva, bejárva a Pozsony—Kassa útvonalat, Komá-romba érkeznek, ki-ki a maga városképét idézi meg/föl, egyesek interjúformában, má-sok népszerűsítő tanulmány alakzatát kérve kölcsön, megint mások egyszerű szövegeket meg nosztalgikus visszarévedésüket városok egykori sokszínűségére, nyelvek, szokások, a népi meg a városi emlékezetek egymásba játszóadásának kultúrát és megkülönböztető jeleget adó korszakára, szembehelyezked-vén mindenféle történelmi rombolással, régi negyedek „ledózerolásával”, kitelepítésekkel, deportálásokkal. Beszédesnek mondhatjuk, hogy a szerzők között egyetlen pozsonyi vagy szepességi német ajkút sem lelhetünk, mivel az egykor a „felvidéki polgárság” jelentékeny

hányadát alkotó cipszerek és más német táj-szólást beszélők eltűntek a második világ-háborút követő megtorlások következtében, amiként Kassa és más vidékek magyarsága is áldozatul esett a rossz emlékékről dekretumnak. A nem kevésbé aktív részését a kulturális sokszínűségnek, a zsidóságot a fasiszta szlo-vák állam igyekezett megsemmisíteni.

A nem csak kulturális átrendeződés követ-keztében veszendőbe látszott menni mindaz, amit a mai Szlovákia legjobbjai valódi ér-tékként kísérelnek meg elfogadtatni, s ami az egykori szlovák nacionalista jelszóra lett, a mináci „Itt nemzet él”-lel szemben így fo-galmazódott meg: „Itt nemzetek élnek.” A mára eltűnt német és zsidó, az erősen meg-fogyatkozott magyar lakosság szerepének újragondolása egyre szükségesebbé vált a szlovák gondolkodók egy része számára, ha a „közép-európai” gondolat, a pluralitással jellemezhető városok történetében kívánnak elmélyedni, s a szlovák tudat önmeghatáro-zását nem akarják a bezárkózásra, az önelvű-ségre szűkíteni. Az utószót jegyző jeles törté-nész Lubomír Lipták előbb pellengérré állítja azt az ábrándos-agresszív történetzemléle-tet, amely az ún. nemzeti ébredés korában alakult ki, s amelynek romantikája természe-sen nemcsak a szlovákoknál maradt fenn mind a mai napig, majd az alábbi figyelme-ztetést kockáztatja meg: „Ha nem akarunk leragadni a Nagymorva Birodalom időben távoli és óhatatlanul homályos tapasztala-tainál vagy a háborús Szlovák Köztársaság-ban, melynek mélyebb politológiai elemzé-se még rajongóinak körében sem népszerű, akarva-akaratlanul a történelmi Magyaror-szágnál és Csehszlovákiánál kötünk ki. Mert valójában csak e két államalakulat története révén tudjuk bizalmas közelségből, részlete-sen és a közvetlen érintettség érzésével szem-léltetni, mit jelent az állam és a parlament viszonya, mi az a rendszer, mi a rezsim...” (Hizsnay Zoltán ford.)

A közös munkára felhívó tanulmány fé-nyében az egyes várostörténetekre is de-rűsebb fény áradhat; hiszen nemigen volt teljesen tiszta etnikumú város, ellenben (a magam kutatásaiból tudom) valaha az egyes gimnáziumok vizsgáin három nyelven (a la-tinnal együtt négyen) hangzott el kérdés és felelet, a pozsonyi líceum ún. Deklamations-übungjairól a szepességi többnyelvű Romy Károly György számolt be az 1820-as esz-tendőkből, a *Tudományos Gyűjtemény*ben, hírül adván a négynyelvű szavakat; s az egy évtizeddel később virágzó önképzőkörök ugyan nyelvileg elkülönültek, de az átjárás az egyikből a másikba sem volt elképzelhe-

tetlen. S ahogy cseregyerekként Jókai Mór Pozsonyba ment a német nyelvet tanulandó, ugyanúgy szlovák diákok magyar iskolákba, magyar családokhoz jutottak el nyelv-tanulás céljából. A Szepesség, a szepesi városok még a XX. században is élénk több nyelvűségéről az egykori magyar külügyminiszter(!) Csáky Imre, először 1992-ben megjelent emlékira-tából tudunk fontos adatokat idézni: „Az ide-genből különféleképpen megkísérelt uszító üzelmeknek ellenére ezen a tájon nem volt nyoma a nemzeti ellentéteknek vagy éppen harcoknak és gyűlöletnek. Minden cipszer, lett legyen magyar, német vagy szlovák, min-denekelőtt cipszernek érezte magát, és szű-kebb pátriája lakóiban, bármely nemzetiség-hez tartoztak is, elsősorban a cipszert látta, tehát «honfitárs»-át.”

A kötet városképeinek felvázolóí részint ennek a „tudat”-nak nyomába eredtek, egyes szerzők hiányérzetüket rajzolják föl, az eltűnt más nyelvű lakosság még megmaradt város-képi, építészeti, nyelvi nyomaira döbbenve, többnyire tapintatosan emlékezve a nemze-ti kizárólagosságok, faji-nemzeti előítéletek gyilkos következményeire. Aligha vitatható, hogy ugyanarról a városról egy magyar, egy német és egy szlovák emlékező valami egészen mást hangsúlyozna, Lőcséről szólva ma-gyar részről bizonyára szóba kerülne Jókai re-génye, *A lőcsei fehér asszony* (egyébként több szlovák kiadásban jelent meg), mint ahogy Stanislav Rakús író-egyetemi tanár kassai emlékidézésében természetes gesztussal emel ki egy lapnyi részletet Márai Sándor *Kassai őrvárak*ából, Daniela Kapitáňová, Prágában végzett rendező *komáromi* helyzetrajzában Jókaira hivatkozik. Értekezésében minden-féle divattal-gyanúsítással szembemegy, ek-képp szólván: „Az első lépés a kölcsönös megértéshez vezető úton éppen az lehet, hogy a szlovákok végre elismerjék, ez a terület min-dig magyar volt, és mi csak politikai okokból kerültünk ide, mire második lépésként a ma-gyarok azt mondják: örülünk, hogy itt vagy-tok, ez gazdagabbá tesz minket.” Ez a (előbb *szlovákul* cikksorozatokat, ismétlem, majd) magyarul kötetként kiadott esszégyűjtemény megteszi az első (fél)lépést, példás módon, nem elhallgatva az egykori, senkinek nem jó, ellenségeskedéseket, hangsúlyozottan a sa-ját városáról akar ki-ki valamit elmondani: amiért szívesen visszajár, amit már nem talál meg, s amit veszteségként érez; s a legfonto-sabb írások az egykori közösségeiről is szót ej-tenek, a kölcsönös méltányosság nem túlsá-gosan gyakori, ám annál inkább emlékezetre méltó példáiról, nem történelmi (ál) nagysá-gokról, hanem kisemberekről, polgárokról,

városlakókról, akik tanúsították, magatartá-sukkal igazolták az együttélés egymást gaz-dagító előnyeit. Ilyen egyszerű mondatokat érdemes papírra vetni: „Az Északkelet-Szlo-vákiában fekvő Bártfa – egykori szabad kirá-lyi város – 1918-ig a soknemzetiségű Magyar Királyság része volt, annak kultúrájában, történelmében, dicsőségében és nyomorúsá-gában több mint ezer évig osztozott.” Jozef Šimončič azért örül, hogy Nagyszombatban született, mert olyan város volt, ahol a lako-soknak nem voltak nemzeti komplexusaik, a „polgármesteri székben már a 16. század közepétől rendszeresen váltották egymást a szlovákok, a németek, magyarok, egyenlő az egyenlővel.” Persze, a kötet igazi sikerét az je-lentené, ha mind többen olvasnák, mind töb-ben gondolkodnának el a még oly vitatható kijelentéseken, és mind többen érvényesíte-nék a hétköznapi gyakorlatukban azt, amiért ez a könyv megszületett.

Sokszínű városok. Bev. Szigeti László, összeáll: Kará-di Éva, Hushegyi Gábor, szerk. Nádori Attila. Budapest, Kossuth Kiadó, 2016, 312. lap, 3200.-Ft. ISBN 978963-09-8569-7

FRIED ISTVÁN

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

**Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu**

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodzsóni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellár Judit (Genf), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Martos Péter (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán † (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (Lon-don), Szabó A. Ferenc † (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Radics Éva, Rimpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTÓ: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3000,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1.50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Konya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.

E-mail: melindakonya@hetnet.nl

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ring-strasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6,

IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176, PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelinova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Bt.

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

Orosz források az 1849-es beavatkozásról

Rosonczy Ildikó ismét tetemes kötettel lépett színre, mielőtt azonban műve méltatásába kezdenénk, nem árt két megjegyzés: nem mindennapi jelenség, hogy házastársak nem csak ugyanabban a szakmában jeleskednek, de tematikailag is nagyon egybevágó területet dolgoznak, igaz, inkább szomszédságot említhetnének. Kovács István, R. Ildikó férje a lengyel–magyar kapcsolatoknak talán legelmélyültebb és legterméke-nyebb kutatója, míg a feleség orosz–magyar viszonylatban tár fel – már csak a nyelvi nehézségek miatt is – magyar szempontból kevésbé ismert forrásokat. A másik a szerző-nek alapos nyelvi és kortörténeti ismereteket feltételező felkészültsége. Már az 1988-ban megjelent munkája is erről tanúskodik: A magyarországi hadjárat 1849. Orosz szem-tanuk a magyar szabadságharcról. Az azóta eltelt évtizedekben újabb és újabb forrásokat fordított magyarra és tett közzé folyó-iratokban, gyűjteményes kötetekben, s ha valaki nem okvetlen szakértőként kezeli ezt a szenvedélyes kutatómunkát, a szerző által idézett munkák alapján a tárgykör legjobb ismerőjeként említhető.

Kétségtelen, jelen munka egyik-másik szegmense már korábban másutt is megje-lent, s ezáltal a „tanulmányok” besorolás is helytálló, alapjában véve mégiscsak a for-rások megszólaltatása uralja a kötetet. Ro-sonczy Ildikó erőssége a feltétlen bizonyítá-si szándék: még a jelentéktelen dolgokat is idézetekkel támasztja alá, és ezáltal feltétlen hitelességre törekszik. Az orosz intervenció

előkészületeit, majd a csapatösszevonáso-kat, -szállításokat a lehető legnagyobb gon-dossággal tárja fel. Nem elégszik meg persze az orosz források és kortanuk megszólalta-tásával, hanem bevonja vizsgálódásaiba az Osztrák Állami Levéltár, Hadilevéltár ide-vágó állományát is. Drámába illő a diplo-máciai kapcsolatokat megvilágító levelezés egymás mellé állítása, ezáltal (szép)irodalmi igényességű feszültséget támaszt, mintegy nyitva hagyva az események folytatásának kérdését, ami aztán a következő fejezetben világosodik meg, tisztázódik. Ismert folya-matokat mutat be, egyes részleteiben azon-ban azt a benyomást kelti, mintha most, az ő leírásában egészen más fordulatot vennének az események.

Hadtörténeti és közlekedéstörténeti ösz-szefonódásban egészen újszerűen hívja fel a figyelmet az új közlekedési eszköz, a vasút hadászati jelentőségére: az orosz csapatszál-lítások Krakóból majdnem Pozsonyig kizáró-lag vasúton történtek, ami rendkívüli módon hozzásegített a csapatmozdulatok gyorsasá-gához, hogy aztán Magyarország területén annál vontatottabban, mi több, ellentmondá-sosabban vonatozgianak a megszálló csapatok, igaz, ebben vonatkozásban nem hanyagolha-tó el Görgei Artúr szerepe, akinek hadvezéri képességeiről az oroszok is a legnagyobb elis-meréssel írnak.

Ebben az összefüggésben – és Rosonczy Ildikó forrásfeltáró feldolgozásának újfent egyik meglepő újdonsága – a cári csapatok, nevezetesen a tisztikar viszonyulása, a hon-

védsereggel szembeni bánásmódja. Szinte ide kívánczik a megjegyzés: amennyiben a II. világháborút követően nem lett volna szov-jet-orosz megszállás, egészen más lenne a ró-luk megmaradt történeti emlékezet.

Befejezésül ugyancsak két megjegyzés: Fe-renc József és I. Miklós cár varsói találkozása protokolláris tényként kerül említésre, anél-kül, hogy a magyar történetírásban gyakran felhozott kézcsokokat szóra érdemesítené. A rákérdezéskor egyszerű a szerző válasza: az átnézett iratanyagban még csak utalásképpen sem szerepel ez a „jelenet”, ami ilyenét a le-gendák világába tartozik.

Egyetlen, minden részletében ismertettét példával kísérli meg Rosonczy Ildikó a Petőfi legenda cáfolatát: kivéve a fogságba esett cári alattvalókat, az orosz csapatok nem hurcolták Oroszországba a foglyul ejtett honvédeket, hanem vagy szélnek eresztették őket, vagy pedig a császáriakkal megállapodás szerint átadták őket az osztrákoknak.

Rejtély marad, vajon kíméletességből, vagy pedig a Görgey-Bem vezérelte honvédsereg nimbuszából kifolyólag Paszkevicz inkább a Harmincéves Háborúra emlékeztető manőve-rezéssel, mintsem döntő csatában akarta térd-re kényszeríteni a magyar ellenséget. Ebben kivételt képez a segesvári ütközet, amit viszont nem az orosz főserg vívott meg Bem ellen.

Rosonczy Ildikó: Orosz fegyverekkel Ferenc Józsefért. Tanulmányok I. Miklós 1849-es ma-gyarországi beavatkozásáról. Búcsú Napló, Bu-dapest, 2016, 486 old. + térképek és illusztrációk. -de-